

Hanne-Maria Karhula

Con-arkisto

Tapahtumakulttuurin säilyttäminen jälkipolville

Con-arkisto

Tapahtumakulttuurin säilyttäminen jälkipolville

Hanne-Maria Karhula
Opinnäytetyö
Kevät 2025
Kulttuurituottaminen ja luova talous
(YAMK)
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Kulttuurituottaminen ja luova talous (YAMK)

Tekijä(t): Hanne-Maria Karhula

Opinnäytetyön nimi: Con-arkisto – tapahtumakulttuurin säilyttäminen jälkipolville

Työn ohjaaja(t): Petri Hoppu

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2025

Sivumäärä: 60+2 liitettä

Tämä opinnäytetyö käsittelee sitä, miten tapahtumakulttuuria olisi mahdollista säilyttää jälkipolville arkistoinnin keinoin. Tapahtumat ovat tärkeä osa kulttuurin kokemista ja con-tapahtumat ovat uniikkeja tapahtumia. Työn tavoitteena oli tutkia mitä keinoja tapahtumakulttuurin arkistoinnille on ja pohdinnan pohjalta muodostaa lyhyt opas Suomessa con-tapahtumia järjestäville tahoille, jotta he tietäisivät kuinka arkistoida omien tapahtumiensa aineistoja. Näiden pohdintojen sekä oppaan pohjalta voitaisiin muodostaa myöhemmässä vaiheessa Con-arkisto, joka toimisi con-tapahtumien päätearkistona.

Tarkistelen teoriaosuudessa aluksi arkistointia. Mitä arkistointi on, kuka arkistoi ja miksi sitä tehdään. Lisäksi käyn läpi digitointia ja tietosuojaa osana arkistointia. Teorian toisessa osassa käydään läpi con-tapahtumien historiaa ihan ensimmäisistä maininnoista Iso-Britanniassa Suomen tapahtumien syntyyn ja nykypäivään. Käyn läpi osia, joista con-tapahtumat muodostuvat ja miten ne eroavat muista tapahtumista.

Näiden pohjalta siirryn pohtimaan mitä on se aineisto, joka muodostaisi Con-arkiston aineiston ja mitä con-tapahtumien tulisi tehdä, jotta aineisto säilyisi. Pohdin myös mitä keinoja ja tapoja on muodostaa netissä toimiva käyttäjäystävällinen arkisto. Tutkin onko vastaavia arkistoja olemassa ja miten ne toimivat.

Tulokset osoittivat, että on olemassa aiempia käytäntöjä ja toimintatapoja arkistoida erilaisempaa aineistoa. On olemassa netissä toimivia arkistoja, jotka tallettavat perinteisen aineiston lisäksi muutakin. Tuloksien perusteella oli mahdollista kirjoittaa con-tapahtumille opas, jonka pohjalta he voivat hallita omia arkistojaan.

Johtopäätöksenä työ esittää, että Con-arkisto on toteutuskelpoinen työ, johon on olemassa aiempia esimerkkejä netissä toimivista arkistoista ja toimintatapoja toteutukseen. Siirtyäkseen seuraavaan vaiheeseen Con-arkisto tarvitsee taustalle ryhmän toteuttamaan käytännön työtä sekä con-tapahtumat mukaan toimittamaan materiaalia.

Asiasanat: arkistointi, arkisto, tapahtuma-ala, con-tapahtumat, conit, scifi, kulttuuritapahtumat,

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Cultural Production and Creative Industries

Author: Hanne-Maria Karhula

Title of thesis: Convention-archive – Saving convention-culture for future generations

Supervisor: Petri Hoppu

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2025

Number of pages: 60 + 2 appendices

In my thesis I study if it is possible to preserve Finnish event-culture for future generations by archiving it. I specially focus on Finnish anime- and sci-fi-conventions. Finnish conventions are unique their own way and I feel that it is important to preserve some of it. Already the public is forgetting some conventions and now is the last moment to do something.

The aim of this study was to build a theoretical base for Convention-archive, online archive for Finnish conventions and make a simple guide for conventions so they would know how to archive their material.

I split my research into two parts. First, I researched how archiving works. What is even, who does it and why. In the second part I went from early conventions in UK to Finnish convention. I focused on what makes Finnish conventions what they are.

From this base, I wondered what the ways are to build online-archive for all people to use. Were there already similar concepts earlier? Research showed that there are already similar projects for preserving especially online-only culture.

As a result, it is possible to preserve unique cultures by archiving them. There are similar projects already, so following their example, Convention-archive is feasible to do.

My conclusions are that building online archives for conventions is only a matter of time and finding a proper team. That is what I will focus on after this thesis.

Keywords: archive, events, anime, sci-fi,

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	ARKISTOINNIN PERUSTEET	9
2.1	Kuka voi arkistoida?	10
2.2	Miten arkistoidaan?	12
2.2.1	Analoginen aineisto	13
2.2.2	Digitaalinen aineisto	14
2.2.3	Tietosuoja	15
3	MITÄ IHMETTÄ OVAT CONIT?	17
3.1	Conien alkuhämärä	18
3.2	World science fiction convention	21
3.3	Mitä Worldconin jälkeen?	22
4	SUOMI JA SYNTYHÄMÄRÄ SCIFIPIIREISSÄ	25
4.1	Ensimmäinen con	26
4.2	Finncon-Animecon	27
4.3	Ropecon	28
4.4	Tracon	28
4.5	Desucon	29
4.6	Hypecon	29
4.7	Nekocon	29
4.8	Oulun tapahtumat	30
5	TAUSTAT CONIEN TAKANA	31
5.1	Yhdistykset	31
5.2	Kaupungit	32
5.3	Yritykset	32
6	MIKÄ TEKEE CONEISTA CONIN?	34
6.1	Anime & manga	34
6.1.1	Suomi-mangan nousu	35
6.2	Cosplay	36
6.3	Ohjelma	36
6.4	Conien kasvu	37
7	CON-ARKISTO	38
7.1	Inspiraatio	39
7.2	Ketä varten?	40
8	ARKISTON POHJA	41
8.1	Painettu materiaali	42
8.2	Artikkelit	44
8.3	Valokuvat ja videot	46
8.4	Nettisivut	49
8.5	Sosiaalinen media	50
8.6	Esineistö	50

8.7	Muistot.....	51
8.8	Toteutus	51
8.9	Haasteet.....	52
9	YHTEENVETO	54
	LÄHTEET.....	55
	LIITTEET	60

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on pohtia, miten con-tapahtumien aineistoja tulisi käsitellä, säilyttää ja arkistoida, jotta tapahtumakulttuuri ja sen historia voidaan turvata tuleville sukupolville? Näiden pohdintojen sekä oppaan pohjalta voidaan muodostaa myöhemmässä vaiheessa Con-arkisto. Con-arkisto itsessään tarvitsee tiimin, joten tämä opinnäytetyö ei suoraan toteuta sitä. Lyhyt opas sisältää ohjeet, miten järjestävän tahon tulisi käsitellä con-tapahtumiin liittyviä aineistoja, joihin kuuluu muun muassa asiakirjoja, ohjelmalehtiä, julisteita sekä säilyttää ja arkistoida niitä. Suomessa con-tapahtumia tuottavat useimmiten yhdistykset, joiden toimintaa säätelee Suomen laki. Tästä esimerkkinä voidaan pitää kirjanpitolakia, joka määrää tietyt säilytysajat kirjanpidollisille asiakirjoille.

Con-arkistoon toimitettavista arkistoaineistosta suurin osa olisi pääsääntöisesti grafiikkaa, nettisivuja ja ohjelmalehtiä. Opas olisi sovellettavissa myös muiden tapahtumien käyttöön, kuten festivaaleja sekä muita kulttuuritapahtumia järjestäville tahoille. Arkiston muodostamista voidaan pitää oleellisena myös kulttuurihistoriallisesta näkökulmasta.

Sanana ”con” on monen tapahtuvan nimessä, mutta se ei välttämättä avaudu kaikille. Lyhyesti selitettynä, con on lyhenne englannin kielen sanasta convention, joka tarkoittaa konferenssia tai messuja.

Olen itse kiertänyt con-tapahtumia jo kahdeksantoista vuoden ajan. Aloitin harrastajana, mutta lopulta olen päätenyt tuottamaan useamman con-tapahtuman. Tapahtumat ovat vuosien aikana muuttuneet ammattimaisemmiksi ja vuosien saatossa mukaan on tullut kaupallisia tahoja sekä kaupunkien nuorisopalveluita tuottamaan niitä. Suurinta osaa tapahtumista järjestävät edelleen voittoa tavoittelemattomat yhdistykset vapaaehtoisvoimin ja puhtaasti rakkaudesta lajiin. Koronan jälkeen, vuoden 2022 keväänä, tapahtumat ovat kasvaneet kävijämäärällään ja myös uusia tapahtumia uusinen innokkaine järjestäjieneen, on ilmestynyt con-kartalle. Korona-aika kasvatti animen ja mangan kulutusta räjähdysmäisesti (Barsanti 22.10.2024).

Kun median kuluttajien määrä on kasvanut, kasvaa silloin myös niihin keskittyvien tapahtumien kävijäkuntakin. Tämä näkyy esimerkiksi tapahtumien lippukaupan vilkkauksessa. Ennen koronaa Desucon ei myynyt tapahtumaa ennakkoon loppuun minuutissa, mutta nyt se on vakio.

Motivaatio kirjoittaa opinnäytetyö Con-arkistosta kumpua henkilökohtaisesta halusta säilyttää oman harrastuksen historiaa jälkipolville. Olemme ystäväni kanssa järjestäneet useita tapahtumia ja olemme aina olleet kiinnostuneita muiden tapahtumien historiasta. Päätimme kerätä talteen kaikki Suomen tapahtumat yksinkertaiseen Google drive -kansioon. Silloin tietämättämme loimme jo pohjaa arkistolle. Pohjana toimi myös aiemman tutkintoni opinnäytetyö, jossa käsitelin con-tapahtumia sekä motivaatiota vapaaehtoistyöhön. (Karhula 2015).

Listauksesta innostuneena lähetimme Tampereella järjestettävän, Tracon-tapahtumaan ohjelmaidean otsikolla ”Suomen conien nousu ja tuho”. Ohjelman kuvaus oli seuraavanlainen:

“Mitä mahtuu kolmeenkymmeneen vuoteen? Verta, hikeä ja jeesusteippiä vähintäänkin, mutta mitä muuta? Luennolla käydään läpi Suomen con-historiaa alkaen ensimmäisestä Finnconista nykypäivään. Käymme läpi unohtuneet tapahtumat, con-skenen suurimmat muutokset ja pahimmat skandaalit.” (Tracon 2017.)

Otsikko oli kaikesta näin jälkikäteen ajatellen hiukan liian huomiota herättävä mutta saimme kuitenkin yleisöä ja pääsimme puhumaan lempiaiheestamme. Tämän jälkeen aihe jäi hautumaan muutamaksi vuodeksi henkilökohtaisten kiireiden vuoksi. Ystäväni tunnollisesti päivitti listaa aina, kun uusia tapahtumia tuli ja vanhat lakkasivat olemasta.

Aiheen valintaan vaikutti myös suorittamani Kansallisarkiston arkistohallinnan peruskurssi. Suoritin kurssin työskennellessäni OYS:n arkistossa, joten pääsin siis tutustumaan arkistossa työskentelyyn konkreettisesti. Yhdistelmä Kansallisarkiston peruskurssia, con-harrastusta ja opinnäytetyön tarvetta ovat pohjana tälle opinnäytetyölle.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on luoda opas con-tapahtumille sekä teoreettinen pohja Con-arkistolle. Arkistolle, joka palvelisi niin nykyisiä kuin tuleviakin con-kävijöitä ja conin tekijöitä. Pohdin mitä aineistoja con-tapahtumien tulisi säilyttää, jotta ne palvelisivat tulevaisuuden con-kävijöitä ja järjestäjiä ja millaiset käytännöt ja rakenteet tukevat con-tapahtumien aineistojen tehokasta ja kestävää arkistointia.

Haluan, että con-tapahtumista jäisi jäljelle muutakin, kuin haalistuneet ohjelmalehdet sekä satunnaiset uutisartikkelit, joita kirjoitetaan välillä hyvinkin värikkäistä näkökulmista. Opinnäytetyön aikana pystyn tarkentamaan suunnitelmaa ja tavoitteena on saada mukaan taitavia ihmisiä luomaan sivusto, johon saamme kerättyä aineiston ja ylläpidettyä sitä kaikille con-kävijöille. Opinnäytetyön rakenteen voi jakaa kolmeen osaan. Aluksi käsittelen arkistoa ja arkistoja, toisessa osassa käyn läpi conien syntyjä ja taustavoimia. Kolmannessa osassa käsittelen Con-arkiston luomista, mitä se vaatii ja sen mahdollisia ongelmakohtia.

2 ARKISTOINNIN PERUSTEET

Maallikon silmissä vanhalla kirjastolla ja arkistolla ei ole eroa. Kansallisarkiston sivuilla ero määritellään näin: ”Arkistot eroavat kirjastoista siinä, että arkistoissa säilytetään alkuperäisiä ja ainutlaatuisia dokumentteja, jotka tarjoavat ensikäden tietoa historiasta ja yhteiskunnasta. Kirjastoissa taas keskitytään toissijaisiin lähteisiin, kuten kirjoihin” (Kansallisarkisto s.a. b.).

Teksti tiivistää hyvin mitä arkistointi on. Mielikuva arkistosta voi olla huone täynnä pölyisiä asiakirjoja ja kansioita, mutta totuus on kaukana tästä. Toimivat ja nykyaikaiset arkistot ovat asiakirjojen turvapaikka. Mutta mikä oikeastaan on arkisto? Kansallisarkisto määrittelee sen näin: ”...arkistoitavien asiakirjojen ja tietojen kokonaisuus. Arkistoksi voidaan kutsua myös arkisto-organisaatiota tai fyysistä tai digitaalista arkistotilaa” (Kansallisarkisto s.a. a.).

Asiakirja määritellään arkistolaisissa näin ”Asiakirjalla tarkoitetaan tässä laissa kirjallista tai kuvallista esitystä taikka sellaista sähköisesti tai muulla vastaavalla tavalla aikaansaattua esitystä, joka on luettavissa, kuunneltavissa tai muutoin ymmärrettävissä teknisin apuvälinein” (Arkistolaki 23.9.1994/831.).

On olemassa asiakirjoja, joiden säilyttäminen osa kulttuuriperinnön säilyttämistä sekä asiakirjoja, joiden säilyttäminen on tärkeää tiedon turvaamisen takia. Asiakirjoja on säilytettävä myös tutkimuksen takia. Toimiva arkisto on asiakirjojen optimaalisin säilytyspaikka, ja tärkeä osa kulttuurihistorian säilyttämistä.

”Arkistoinnilla turvataan yhdistysten, yritysten ja valtion toimintaa sekä toteutetaan hyvää hallintotapaa. Toinen päämerkitys on tallentaa yhteiskuntamme nykyhetkestä kattava ote jälkipolvien tutkittavaksi.” (Yksityiset keskusarkistot s.a. b.).

Toimiva arkistojärjestelmä takaa tiedon säilymisen myös jälkipolville. Arkistot ovat elintärkeitä historiallisen tutkimuksen kannalta. Lisäksi hyvällä arkistoinnilla turvataan yhdistysten, yritysten ja julkisten virastojen hallintotapaa, sillä kaikesta toiminnasta on olemassa paperijälki.

Tulevissa luvuissa käyn läpi arkistoinnin perusteita. Sitä kuka arkistoi, mitä arkistoidaan ja miten arkistoidaan sekä miten arkistoinnin sääntöjä voisi soveltaa Con-arkistoon. Arkistoinnin ala on laaja ja alati kehittyvä. Siihen liittyy paljon lakien tuomia asetuksia, kehittyvää tekniikkaa ja eri alojen ammattiosaamista. Digitalisoituva yhteiskunta tuo oman haasteensa arkistonhallintaan, sillä enää ei tuoteta samoissa määrin paperisia asiakirjoja kuin esimerkiksi kaksikymmentä vuotta sitten. Sähköisten asiakirjojen käsittely ja elinkaari poikkeaa paperille tallennetuista asiakirjoista. Sitä miten sähköisiä asiakirjoja säilytetään pitkäaikaisesti, on olennaista pohtia, sillä pilvipalvelussa oleva arkisto kuluttaa energiaa siinä missä arkistokaapit vievät neliötilaa. Pilvipalvelimet toimivat datakeskuksissa, joiden ylläpito kuluttaa paljon sähköä ja vaativat vettä viilennykseen. Tarkka arkistomateriaalin valinta vähentää tallennettavaa dataa ja näin vähenee ympäristön kuormitus. (CL 31.7.2023.)

2.1 Kuka voi arkistoida?

Arkistot voivat olla julkisia tai yksityisiä. Kuka tahansa voi muodostaa arkiston ja on tahoja, joille se on arkistolain määräämänä pakollista. Arkistolaki ohjaa arkistonmuodostajia, joille arkistonhallinta on pakollista, ja heidät on listattu liitteessä 2. Arkistonmuodostaja tarkoittaa yhteisöä tai yksityistä henkilöä, jonka toiminnasta syntyy yksi tai useampi arkisto. (Engren 30.03.2023).

Yksityinen henkilö voi esimerkiksi arkistoida sukunsa historiaa omaan yksityisarkistoon. Arkiston muodostamiseen riittää paperinen tai pilvipalvelun kansio, johon tallettaa asiakirjoja. Yksityisarkistoihin palataan tässä työssä myöhemmissä luvuissa. Jos kuitenkin on epävarma omista taidoistaan ja pelkää pilaavansa tallettavan materiaalin, on olemassa arkistoinnin ammattilaisia, joiden ammatitaidon avulla saa haluamansa materiaalin säilymään vielä pitkään. Suomessa arkistoinnin ammattilaisia ovat filosofian maisterit, jotka ovat sivuaineenaan tai maisteriopinnoissaan keskittyneet asiakirjahallintaan, arkistoalaan tai informaatiotutkimukseen. Myös ammattikorkeakoulussa voi opiskella tiedonhallintaa ja sähköistä arkistointia. Kansallisarkisto kouluttaa valtiolla ja kunnilla työskenteleviä henkilöitä arkistoinnin perusteisiin kurssitusperiaatteella. (Kansallisarkisto s.a. c.)

Suomalaisen kulttuuriperinnön asiakirjojen säilyttämisestä ja niiden käytettävyydestä tutkimuksessa vastaa Kansallisarkisto. "Kansallisarkiston tehtävänä on varmistaa kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien asiakirjojen säilyminen ja saatavuus sekä edistää niiden tutkimuskäyttöä." (Kansallisarkisto s.a. d).

Kansallisarkisto toimii asiantuntijana viranomaisille asiakirjojen pysyvän säilyttämisen ja arkistotoimen tehtävissä. Se järjestää myös kurssimuotoista koulutusta henkilöille, jotka työssään valtiolla tai kunnilla toimivat arkistoinnin ja arkistotoimen kanssa. Kansallisarkistossa säilytettävä materiaali koostuu erityisesti valtion tuottamista asiakirjoista, kuten tuomioistuinten ja ministeriöiden aineistosta sekä merkittävistä yksityisistä arkistoista. Kansallisarkistossa säilytettävä sisältö on tarkkaan kuratoitu seulonnan ja arvomäärittelyn avulla. Sisältö on esimerkiksi viranomaisasiakirjoja, valokuvia, kirjeitä ja sähköposteja. Nämä voivat olla niin fyysisessä kuin digitoidussa muodossa. Kansalaisen on mahdollista tutustua materiaaliin Astia-verkkopalvelun kautta, jos materiaali on digitoitu. Digitoimatonta materiaalia on mahdollista tutkia paikan päällä arkiston tutkijasalissa.

Vuodesta 1686 lähtien Suomen papisto oli veloitettu ylläpitämään kirkonkirjoja. Kirkonkirjoihin merkittiin muun muassa syntymät, kasteet, ripit, häät ja hautajaiset. Ne toimivat virallisina väestöluetteloina yli 300 vuoden ajan, sillä vuoden 1686 kirkkolain mukaan suomalaisten tuli kuulua kristilliseen seurakuntaan. Uskonnonvapauslaki tuli voimaan vuonna 1929, jolloin kansalainen sai itse valita, kuuluiko kirkkoon vai erosiko. Aiemmin 1800-luvulla oli tullut voimaan asetus, joka antoi vapauden vaihtaa eri protestanttisten seurakuntien välillä. Vuonna 1919 Suomeen perustettiin siviilirekisteri, johon merkittiin muutkin kuin seurakuntien jäsenet. Katolilaiset, ortodoksit ja juutalaiset ovat pitäneet omia rekistereitään erillään luterilaisista. Vuonna 1971 muiden kuin luterilaisten ja ortodoksien väestökirjanpito siirtyi väestörekisterille. (Karttunen 31.07.2023.)

Seurakuntien arkistot ovat kallisarvoisia monen alan tutkimuksen takia. Esimerkiksi historian alan tutkimuksia olisi vaikea toteuttaa ilman kirkkojen arkistoja. Asiakirjoja on mikrofilmattu ja mikrofilmejä digitoitu, joten niihin tutustuminen on nykyisin suhteellisen helppoa. Digitoituna asiakirjoja on

voitu koota tietokannoiksi, ja on näin helpompaa säilöä pidempään. Digitoituja asiakirjoja voidaan helpommin hyödyntää tutkimushankkeissa tai sukututkimuksessa. Esimerkiksi suvun vanhan nimen ottaminen sukunimeksi vaatii seurakuntien arkistojen apua.

Potilaskertomusarkiston tehtävänä on säilyttää kansalaisten potilasasiakirjoja. Jokaisesta lääkäri-ikäikä käynnistä syntyy potilasasiakirja. Näistä potilasasiakirjoista muodostuu kronologinen, päivittyvä potilaskertomus. Potilasasiakirjat kirjataan tietojärjestelmiin ja hyvinvointialueilla on kaikilla omat tietojärjestelmänsä. Kuuluisin näistä Apotti, joka on käytössä Uudellamaalla. Näin järjestelmien lisäksi potilasasiakirjat kirjautuvat OmaKantaan.

OmaKanta on valtakunnallinen verkkopalvelu, jonka tarkoituksena on koostaa yhden palvelun alle kaikki potilaan tiedot. Sieltä voi potilas itse katsoa reseptinsä, mittaustuloksensa ja diagnoosinsa. OmaKanta otettiin käyttöön vuonna 2010 ja palvelua kehitetään jatkuvasti palvelemaan nykyaikaa. (Kanta 23.1.2025.)

Vaikka suurin osa potilasasiakirjoista on sähköisessä muodossa, syntyy myös paperisia asiakirjoja. Nämä päätyvät käyttöajan jälkeen hyvinvointialueiden potilaskertomusarkistoihin, joissa niitä säilytetään useasta vuodesta jopa pysyvästi. Pysyvästi säilytettäviä ovat 18. ja 28. pv syntyneiden potilasasiakirjat. Paperisia asiakirjoja digitoidaan osana arkiston hoitoa. Toiset terveydenhuollon palvelut voivat pyytää asiakirjoja potilaan hoidon takia, jolloin ne digitoidaan ja paperinen asiakirja hävitetään. Näin paperinen potilaskertomus pienenee. Potilaat voivat myös itse tilata oman potilaskertomuksensa itselleen, jolloin koko kertomus digitoidaan.

Julkisten arkistojen vastakohta on yksityisarkisto. Arkistojen portti avaa termin näin: "Yksityisarkisto on yksityisen yhteisön tehtävien hoitamisesta tai yksityishenkilön toiminnasta kertynyt arkisto (asiakirjakokonaisuus)." (Huotilainen 8.7.2024).

Poliittisten puolueiden, urheiluseurojen, kulttuuristen toimijoiden ja yksityisten henkilöiden arkistot ovat yksityisiä arkistoja. Yksityiset arkistot ovat tärkeässä osassa, kun halutaan kirjoittaa urheiluseuran historiikka tai tutkia poliittisen puolueen kehitystä. Yksityiset arkistot voivat olla erittäin tarkkoja aihealueiltaan. Usein yksityisen arkiston synty on halussa säilyttää omaa menneisyyttä myös muille nähtäväksi.

Yksityistä arkistoa ei sido samalla tavalla lait ja säädökset kuin julkisia arkistoja. Jokainen arkistonmuodostaja voi muodostaa arkiston niin, että se palvelee omaa viitekehystään. Pienelle kulttuuriryhdistykselle ei välttämättä ole oleellista järjestää arkistoa tiukkojen ohjeiden mukaan, vaan on järkevää, että esimerkiksi samana vuonna tapahtuneet asiat ovat yksissä kansissa.

Ohje on säilyttää yhteisön toiminnasta syntyneet asiakirjat, mutta tapa sen toteuttamiseen on ns. vapaa.

Suomessa toimii lukuisia yksityisarkistoja ja sen myötä paljon yksityisiä keskusarkistoja. Yksityiset keskusarkistot kokoavat yhteisöjen ja henkilöiden arkistoja yhteen, jotta ne olisivat tutkijoiden käytettävissä helposti. Tästä esimerkkinä on Kansan arkisto, joka tallettaa vasemmistolaisen työväenliikkeen ja kansalaisjärjestöjen historiaa. Ensimmäiset asiakirjat ovat jopa vuodelta 1785. Kansan arkiston tehtäviin kuuluu:

- koota ja tallentaa kansalaisjärjestöjen, työväenliikkeen ja työväestön sosiaali- ja kulttuurihistoriaan liittyvää aineistoa
- järjestää
- luetteloida
- kuvailla
- palvella tutkijoita ja muita tiedontarvitsijoita
- ohjata ja kouluttaa yhteisöjä arkistonhoidossa
- asettaa aineistot tutkijoiden ja muiden tietoa hakevien käytettäväksi (Kansan arkisto s.a.)

Nämä ohjeet sopivat myös muiden keskusarkistojen toimintaa kuvaavaksi.

Yksityiset keskusarkistot ovat koonneet kattavat mutta yksinkertaiset ohjeet, kuinka aloittaa yhteisön toiminnan arkistointi, ja käytänkin heidän ohjeitaan Con-arkiston ohjeiden luonnissa.

2.2 Miten arkistoidaan?

Arkistonhallintaa varten on julkisella puolella ohjeistuksia ja säädöksiä. Nämä ovat AMS ja TOS. Arkistolaki määrittää, että arkistonmuodostajalla on oltava suunnitelma, kuinka arkiston suunnittelu, vastuu ja käytäntö toteutuu. Tähän määräykseen vastaa AMS. AMS:n idea on kuitenkin kehitelty aikana ennen sähköisiä asiakirjoja. Sähköisten asiakirjojen myötä on kehitetty TOS.

AMS on arkistonmuodostussuunnitelma, jonka mukaan organisaatio käsittelee, rekisteröi ja säilyttää asiakirjat. Siihen kuuluvat kaikki organisaation asiakirjat, tietoaineistot sekä niiden käsittelyyn liittyvät menetelmät ja järjestelmät.

Tärkeä osa AMS:a on myös tehtäväluokitus ja seulonta. Tehtäväluokituksella tarkoitetaan koko organisaation tehtävien ja asiakirjojen hierarkkista luetteloa. Esimerkiksi pöytäkirjat ovat kategoriassa 1, hallituksen pöytäkirjat 1.1 ja niin edelleen. Tehtäväluokitus myös kertoo mitkä asiakirjat ovat arkistoitavia, ja mitkä ovat oman säilytysajan jälkeen tuhottavia.

Seulonta on yksinkertaisesti asiakirja-aineiston tärkeyden määrittelyä, kaikkea materiaalia ei voi säilöä. Seulonnassa osa materiaalista hävitetään. Tärkeintä on ennakkoon määrittellä mitkä ovat seulontakriteerit, jotta tärkeää materiaalia ei hävitetä. (Arkisto-osaaja 2023.)

TOS on tiedonohjaussuunnitelma sähköiseen asiakirjahallintaan ja tiedonohjaukseen. Tiedonohjauksella sähköiset asiakirjat pysyvät käytettävissä helposti, ne pysyvät eheänä sekä niiden säilyttäminen tai tuhoaminen on helpompaa. TOS perustuu AMS:iin mutta TOS on yksityiskohtaisempi. (Arkisto-osaaja 2023.)

Yksinkertaistetusti voidaan sanoa, että kun aiemmin suurin osa käsiteltävistä asiakirjoista ovat olleet paperisina ja niiden säilytyspaikkana oli asiakirjakansiot, AMS on ollut pohjana arkistonmuodostukselle. Asiakirjojen ollessa nykyään digitaalisia, on TOS pitkälti korvannut AMS:n viranomaisen käytössä.

Yllä olevat koskevat nimenomaan valtion virastoja ja muita virallisia toimijoita. Yhdistyksillä ja vastaaville ei ole vaatimusta suunnitelmalle, kunhan asiakirjoista pidetään huolta oikein. Sekä AMS että TOS, ovat viranomaisten käyttöön tarkoitettuja työkaluja, ja ne ovat lakisääteisesti velvoitettuja käyttämään niitä. (Arkistolaki 23.9.1994/831.)

Näiden pohjalta voi kuitenkin myös muodostaa sopivia työkaluja oman organisaation käyttöön ja käytänkin niitä Con-arkiston oppaan pohjana. Opas on tarkoitettu lähtökohtaisesti yhdistyksille, joilla ei välttämättä ole aiempaa kokemusta arkistoinnista.

Arkistoinnin perusteet voi tiivistää näin:

Mietitään mitä asiakirjoja syntyy ja kenen vastuulla niiden hallinnointi on.

Valitaan ohjeisto, jota noudatetaan.

Se voi olla yksinkertaistettu arkistointiohje tai pohjautua AMS:n tai TOS:n

Määritellään asiakirjojen säilytysajat ja säilytysarvot

Määritteleeke laki asiakirjan säilytysaikaa?

Määritellään seulontaperiaatteet

Onko olemassa sopivaa päätearkistoa mihin asiakirjat voidaan toimittaa, jos toiminta loppuu?

2.2.1 Analoginen aineisto

Arkistointisuunnitelman jälkeen voidaan siirtyä itse arkistointiin. Osa materiaalista on analogista eli käsinkosketeltavaa materiaalia. Näihin lukeutuu muun muassa paperiaineisto, VHS-kasetit, mikrofilmit ja valokuvavedokset. Ihanteellinen paikka analogiselle aineistolle on olosuhteiltaan optimi tila. Tilassa pysyy kosteus- ja lämpötasapaino kunnossa, sinne ei pääse valoa ja materiaalia ei käsitellä liikaa. Jos kokonaista huonetta ei ole mahdollista keskittää arkistointiin, tai materiaalia on suhteellisen vähän, kelpaa tähän tarkoitukseen myös arkistokaappi tai -hylly.

Arkistointi alkaa järjestelyllä. Aiemmin arkistoimaton aineisto järjestellään aiemmin sovitun arkistointisuunnitelman mukaisesti. Tämä pitää tehdä vain kerran, sillä tämän jälkeen arkistoa voidaan ylläpitää pienellä vaivalla. Aineistosta poistetaan kopiot, sillä vain alkuperäiset säilytetään. Aineiston välistä poistetaan sinne kuulumaton materiaali, metalliset niitit ja muoviset kansiotaskut vahingoittavat paperista aineistoa. Jos aineistoa pitää jaotella, käytetään siihen arkistokelpoisia pape-reita ja kartonkeja.

Aineisto laitetaan lajittelun jälkeen toimistokansioihin, jotka on suunniteltu kestämään aikaa. Lopulta kansiot sijoitetaan arkistohyllyyn.

VHS-kasetit ja mikrofilmit ovat myös analogista aineistoa, mutta paljon herkempiä tuhoutumiselle. Näiden aineistojen digitointi on todella tärkeää, mutta jos siihen ei ole välitöntä mahdollisuutta, tulee niitä säilyttää pimeässä ja kuivassa siihen asti.

Suuremmissa arkistoissa aineiston sijainnista on hyvä tehdä dokumentaatiota, samankaltaisesti kuin kirjastoissa on hyllyn päädyissä tieto mitä löytyy mistäkin hyllyvälistä. Pienemmän arkiston kohdalla tämä ei ole niin tarpeellista. (Yksityiset keskusarkistot s.a. a.)

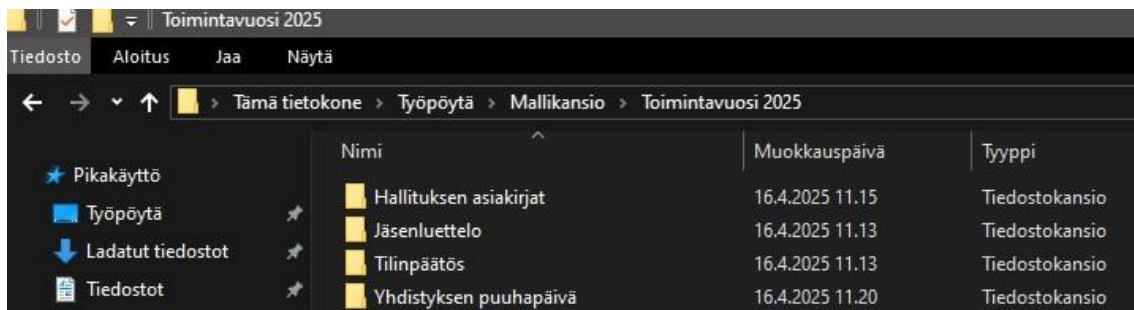
2.2.2 Digitaalinen aineisto

Digitaalinen arkisto voi syntyä kahdella tavalla. Aineisto on joko alun alkaenkin digitaalisessa muodossa, joten sen digitointia ei tarvitse pohtia, vaan pitkäaikaista säilytystä. Digitaalinen arkisto syntyy myös analogista materiaalia digitoidessa ja sen muuntamisessa pitkään säilyvään muotoon.

Arkistoinnissa digitoinnilla tarkoitetaan analogisten asiakirjojen digitaaliseen muotoon muuttamista. Useimmiten aineistot ovat paperisia mutta analogisia asiakirjoja voivat olla myös esimerkiksi mikrofilmit ja VHS-kasetit. Kansallisarkiston ohje käsittää pysyvästi säilytettävien asiakirjojen digitoinnin ja koskee julkisia virastoja, mutta yksityiset arkistot voivat silti seurata ohjeita ja soveltaa heille sopivaksi. Digitointi on prosessi, jossa paperisen asiakirjan skannaus skannerissa on vain yksi vaiheista.

Myös digitaalisessa arkistossa seulotaan ja digitoidessa se korostuu. Digitaalisen aineiston kanssa katsotaan mikä tiedosto on uusin tai paikkansapitävin, ja aiemmat versiot voidaan hävittää. Analogisesta aineistosta hävitetään kopiot ja digitoitavista asiakirjoista niitit, paperiliittimet ja muoviset välisivut, jotta materiaali voidaan skannata. Jos materiaalia on säilytetty huonosti, esimerkiksi kosteissa tiloissa, tulee käsittelijän varautua homeeseen. Silloin käsitellessä tulee käyttää kasvosuojaimia ja hansikkaita. Materiaalia seuloessa määritellään myös käsittelyjärjestys. Yleisimmin mennään vanhemmasta uudempaan, huonommassa kunnossa olevista paremmassa kunnossa oleviin. Ennen kuin asiakirjat siirtyvät skannattavaksi, täytyy skannerit kalibroida ja tarkistaa että kaikki työvälineet toimivat.

Digitaalisessa arkistossa tulee miettiä kansiorakennetta. Ei voida tallettaa tiedostoja "umpimähkään" tietokoneelle, vaan tulee valita se rakenne mikä toimii omalle yhteisölle. Se voi olla hyvinkin yksinkertainen, tärkeintä on sen toimivuus. Käytän esimerkkinä kansiorakenteesta (kuva 1) itse tekemääni mallia mikä voisi toimia hyvin yhdistyksen toiminnassa. Esimerkissä aineisto jaetaan vuosikansioihin ja vuosikansion sisällä esimerkiksi hallituksen asiakirjoihin, jäseniin ja talouteen. Riippuen yhdistyksen tehtävästä tähän voidaan lisätä, vaikka yhdistyksen aktiviteettipäivä. Toimiva kansiorakenne auttaa pitämään aineiston helposti löydettävänä.



Kuva 1. Esimerkki kansiorakenteesta.

Jos aineisto on paperia, se skannataan. Skannausvaiheessa itse skannaaminen on yksinkertainen työvaihe. Asiakirja skanneriin, napin painallus ja tiedosto on tietokoneella. Aikaa vievin osuus on metatietojen lisäys, joista osa on mahdollista automatisoida eri sovellusten kautta. Metadata on

lyhykäisyydessään tietoa tiedosta. Metatiedolla tarkoitetaan kuvailutietoja, joilla tiedostoa kuvailaan ilman sen avaamista. Metatietoja ovat esimerkiksi tiedoston nimi, luontiajankohta, tekijä ja tiedostokoko. Avainsanat ovat myös metatietoa ja niiden avulla käyttäjän on mahdollista löytää juuri tietty tiedosto järjestelmästä. Avainsanat voi hahmottaa helpoiten sosiaalisesta mediasta tuttuina risuaitoina eli hashtageina. Kirjoittamalla kuvaan #oulu, kuvan katsoja voi sitä klikkaamalla löytää muita Oulusta otettuja kuvia.

Metatietoja varten on olemassa erilaisia sanastoja. Yksi tunnetuista metatietosanastoista on Dublin Core. Sen avulla voidaan yhtenäisesti kuvailla metatietoja ja se on yhteensopiva eri järjestelmien välillä. Esimerkkinä Dublin Corea käyttäessä päivämäärä- taikka kielitiedot pysyvät samanlaisina. Metatiedot ovat tärkeässä osassa sähköistä tiedonhallintaa ja toimivaa arkistoa. Yksityinen henkilö tai yhteisö joutuu todennäköisesti kirjoittamaan metatiedot manuaalisesti.

Pitkään säilyvät tiedostomuodot ovat myös erittäin tärkeitä ja ne tulee valita digitoitaessa tarkkaan. Digitaalisen aineiston suurin ongelma on formaatin säilyvyys ja siirron kestävyys. Aineisto on voitu tallettaa ”korpulle” eli 3,5” levykkeelle, jossa se kyllä on tallessa, mutta jonka lukeminen on vaikeaa, sillä nykkykoneissa ei ole levykeasemaa. Nykyiset suositellut tiedostomuodot digitoinnissa perustuvat Kulttuuriperintö-PAS-palvelun eli kulttuuriperintöaineistojen pitkäaikaissäilyttämisenpalvelun, määrittämiin suositelluista tiedostomuodoista, joihin on hyvä tutustua ennen digitointiprojektin aloittamista.

Lisäksi on eroteltu säilytys- ja siirtokelpoiset tiedostomuodot. Säilytyskelpoiset arvioidaan säilyvän vielä pitkään, siirtokelpoiset ovat niitä, jotka voidaan vielä muuntaa siirtokelpoiseen muotoon. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 6.3.2025.)

Erilaisia säilytyskelpoisia tiedostomuotoja on paljon ja arkistoivan tahon on syytä käyttää aikaa sopivan valitsemiseen. Esimerkiksi PDF/A on tekstille sopiva tiedostomuoto pitkäaikaissäilytykseen, siinä muodossa myös opinnäytetyöt talletetaan. Con-tapahtumille tulevassa oppaassa avataan tiedostomuotoja enemmän.

Skannauksen jälkeen tarkistetaan skannattu asiakirja ja varmistetaan, että se on laadukas ja luettava. Joskus tekstit vaativat uudelleenskannausta korkeammalla kontrastilla, jos teksti on haaleaa ja paperi muuta kuin puhtaan valkoinen. Kun aineisto on digitaalisena koneella ja se on todettu laadukkaaksi, voidaan paperinen versio hävittää. Jos kuitenkin on määriteltä, että asiakirja on itsessään kulttuurihistoriallisesti tärkeä, se säilytetään digitoinnin jälkeenkin.

2.2.3 Tietosuojaja

Arkistoidessa käsitellään paljon henkilötietoja. Henkilötietoja ovat muun muassa nimi, henkilötunnus, sähköposti tai vastaava tieto, josta henkilön voi tunnistaa. Henkilötietoja käsitellessä pitää miettiä tietosuojaa. EU on antanut 27.4.2016 GDPR-asetuksen, joka määrittää kuinka yksityisellä ja osittain julkisella sektorilla henkilötietoja tulee käsitellä. Pääpiirteittäin asetus helpottaa henkilön oikeutta nähdä omia tietojaan sekä siirtää ja poistaa omia tietojaan järjestelmistä, ja henkilö on tietoinen, jos henkilötiedot ovat vuotaneet. (Yleinen tietosuojaja-asetus EU 2016/679.)

Vastavuoroisesti henkilötietoja keräävän tahon tulee nimittää itselleen tietosuojasta vastaava henkilö ja käydä läpi mitä hyvään henkilötietojen hallintaan kuuluu.

Con-arkiston kannalta tietosuojaa pitää miettiä siinä, mitä tietoja voidaan esitellä julkisesti. On eri asia, että esimerkiksi ohjelmalehti, jossa näkyy ihmisten nimiä, skannataan talteen pilveen talteen kuin se että se halutaan käyttäjien selattavaksi. Olisiko ratkaisuna nimien sumentaminen, vaikka se piilottaisi osan historiaa? Conit kyllä julkaisevat nettisivuillaan ohjelmalehdet, joten tieto on jo nähtävillä. Ainakin Con-arkiston sivuilla tulisi tiedottaa tietosuojakäytänteistä.

3 MITÄ IHMETTÄ OVAT CONIT?

Mitä ovat conit, mitä niissä tapahtuu ja ketkä niitä tekevät? Suomen conien syntyperä löytyy scifi eli science fiction -piireistä, ja ne ovat vuosikymmeniä kestäneen "pidän tästä asiasta, haluan jakaa sen muille" tulos. Termi con tulee englannin kielen sanasta convention, ja se voidaan kääntää suomeksi konferenssiksi tai messuiksi, kontekstin mukaan. Esimerkiksi suomalaista Finnconia voitaisiin pitää konferenssina ja kansainvälistä Heroes Comic Conia messuina, sillä vaikka molempien nimessä on con-pääte, on tapahtumien ohjelma ja kävijäkunta hyvin erilaista.

Ihmisten mielikuva coneista on monella amerikkalaisten Comic Conien väreillä, sillä ne näkyvät muissa populaarikulttuurin teoksissa. Esimerkiksi *Simpsonseissa* ja *Aku Ankassa* käydään erilaisissa coneissa. (The Simpsons s.a.).

Mielikuvissa conit ovat usein suuria messuhalleja tai hotelleja täynnä supersankareiksi pukeutuneita ihmisiä, jonottamassa nimikirjoitusta lempinäyttelijältään. Suurin osa ohjelmasta on paneelikeskusteluja, joissa eri näyttelijät, sarjakuvataiteilijat, ohjaajat ja ääninäyttelijät keskustelevat yleisön edessä ja joissa kävijät voivat kysyä kysymyksiä samalla kun panelistit mainostavat uutta projektiaan.

Suomen tapahtumat ovat erilaisia. Myös Suomessa lähtökohta on scifissä ja fantasiassa, sillä ensimmäiset suomalaiset tapahtumat olivat spefiin keskittyviä kulttuuritapahtumia paneelikeskusteluineen, luentoineen ja esitelmineen. (Finncon 1999).

Spefillä tarkoitetaan spekulatiivista fiktiota, joka kattaa scifin, fantasian ja monen muun realismista eroavan fiktion.

Nykyään tapahtumat ovat enemmän japanilaisesta kulttuurista aiheita ammentavia, vaikka on tapahtumia, jotka keskittyvät vain korealaiseen musiikkiin tai roolipeleihin. Suurin ero Suomen ja Yhdysvaltojen tapahtumilla nykyään on, että Yhdysvaltain tapahtumissa eri pelifirmat, elokuvastudiot ja muut isot yrityksen markkinoivat projektejaan aggressiivisesti, kun Suomessa tapahtumien ohjelma muodostuu fanien tekemästä ohjelmasta ja muutamasta tarkasti valitusta kunniavieraasta. Suomessa ei näy suuria yrityksiä mainoksineen ja ilmaistuotteineen.

3.1 Conien alkuhämärä

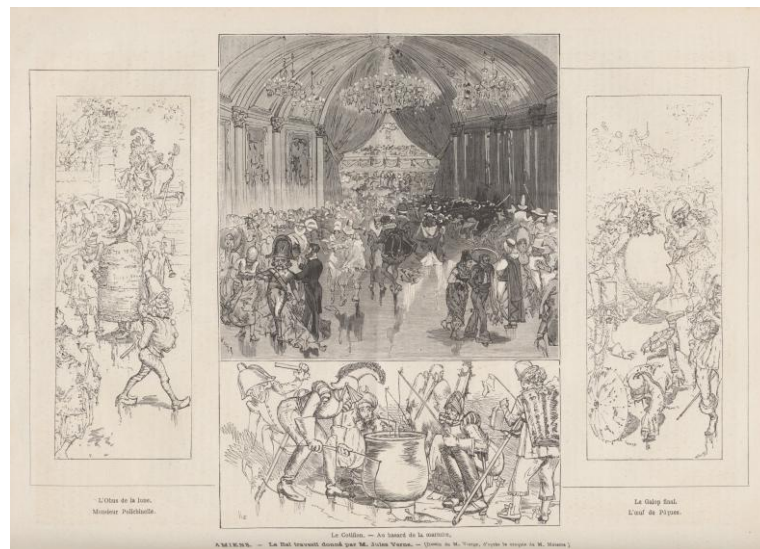
Ensimmäisiä tapahtumia on vaikea määritellä, sillä varhemmista ei ole jäänyt jäljelle välttämättä mitään lähteitä. Myös koko con-tapahtuman käsite on jälkikäteen keksitty, joten se hankaloittaa ensimmäisien tapahtumien määrittelyä. On täysin mahdollista, että on ollut tapahtumia ennen Albert Hallissa toteutettua The Vril-Ya Bazaar and Fêteä ja ennen ensimmäistä Worldconia vuonna 1939 on voinut olla nykyaikaisia con-tapahtumia. Näistä kahdesta ja muutamasta muusta on kuitenkin jäljellä artikkeleita ja raportteja sekä kuvamateriaalia.

Ennen 1900-luvun tapahtumia, jotka nykyajan con-kävijä voisi tunnistaa con-tapahtumaksi, oli muutama tapahtuma, jotka toimivat edelläkävijöinä. Tässä luvussa kerron niistä.

Jules Verne on yksi kuuluisimmista kirjailijoista ja hänet muistetaan erityisesti tieteiskirjallisuuden edelläkävijänä. Monelle tuttuja ovat esimerkiksi *Matka maailman ympäri 80 päivässä* (1872) ja *Kahden vuoden loma-aika*. (1888) Kirjoista on tehty lukuisia adaptaatioita ja suomalaisille 90-luvulla syntyneille edellä mainitut ovat tuttuja sillä molemmista on tehty japanilainen anime-sovitus ja ne on julkaistu VHS-kasetilla.

Asuessaan Amiensissa Ranskassa Jules Verne päätti järjestää suuret naamiaiset 2.4.1877 teemaan Tuhannen ja yhden yön tarinat. Hän kutsui kaupungin asukkaat juhlimaan ja väkeä saapui tuhansittain. Vieraat pukeutuivat värikkäisiin asuihin, jotka olivat Vernen kirjojen inspiroimia ja joista on piirretty kuva ranskalaisesta lehdestä La Monde (kuva 2). Juhlat olivat menestys, ne jatkuivat aamukuuteen asti lähteen mukaan. (La porte ouverte 13.11.2016.)

Tämä oli ehkä ensimmäisiä kertoja, kun ihmiset pukeutuivat scifi-teosten inspiroimina, toinen tapahtuma on hieman myöhemmin toteutettu The Vril-Ya Bazaar and Fête.



Kuva 2. La porte ouverte 13.11.2016.

Maailman ensimmäiseksi scifi-teemaiseksi con-tapahtumaksi on nimitetty 5.-10.3.1891 järjestettyä tapahtumaa The Vril-Ya Bazaar and Fête:ä, joka järjestettiin Royal Albert Hall:ssa, joka sijaitsee Lontoossa. Tapahtuman teemana oli Edward Bulwer-Lyttonin kirja Vril: Tuleva rotu, joka ilmestyi

vuonna 1870. Tapahtuma oli samalla varainkeruutapahtuma, jonka avulla kerättiin rahaa Lontoon West Endissä toimineelle sairaalalle. Tapahtuman järjestäjänä toimi tohtori Herbert Tibbits, joka oli kyseisen sairaalan perustaja. (Palmer 2.1.2024.)

Bulwer-Lytton on yksi varhaisempia scifi-kirjailijoita, ja hänen tuotantonsa on kattava. *Vril: Tuleva rotu* –kirjan lisäksi hänen tuotantoonsa kuuluu mm. *Pompeijin viimeiset päivät* ja *Kauhujen talo*. Lisäksi Bulwer-Lyttonin perintönä jälkipolville on kuuluisa lause “Oli synkkä ja myrskyinen yö”, joka on hänen romaanistaan *Paul Clifford* (1830). (SFE 17.2.2025.)

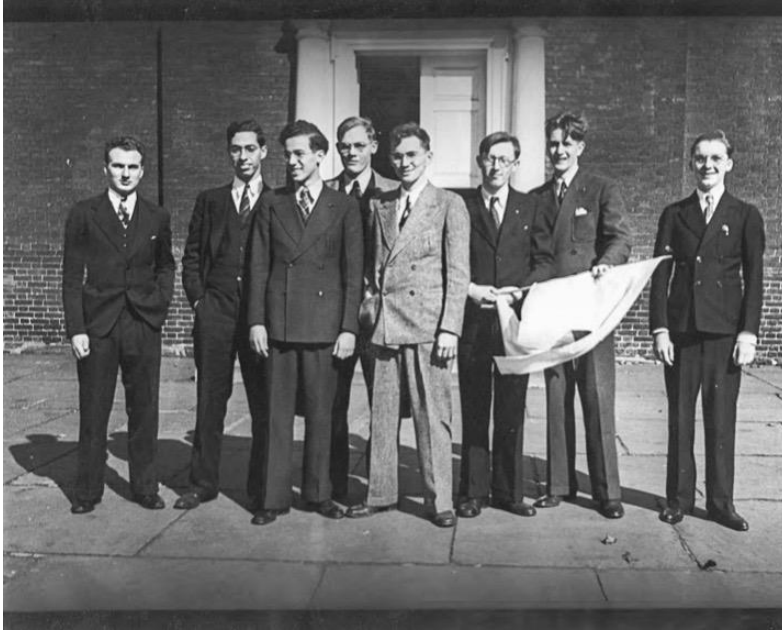
Tapahtuma muistetaan hulpeista koristeistaan, ja näyttävistä esiintyjistä. Albert Hall oli koristeltu muistuttamaan kirjan ympäristöä, joka taas oli ottanut inspiraatiota muinaisesta Egyptistä. Esiintyjät roikkuivat katosta ja tilaa hallitsi suuri pylväs. Ihmisiä houkuteltiin taikaesityksillä, konserteilla ja muilla näyttävillä esityksillä. Tapahtumassa jopa kävijät pukeutuivat kirjan innoittamina. Tässä vaiheessa kuvitettuja lähdeiteoksia ei ollut paljon saatavilla, joten puvut olivat enemmänkin jokaisen oman vision toteutuksia kuin tarkkoja kopioita valmiista puvusta. (Palmer 2.1.2024.) Royal Albert Hall –arkistosta löytyi tapahtuman ohjelmalehdestä jäljelle jäänyt kansi, jossa näkyy lentäviä hahmoja (kuva 3).

Kuten nykyaikaisissa tapahtumissa oli myös The Vril-Ya Bazaar and Fêdessä myyntialue, jossa erikoisesti pukeutuneet myyjät myivät tuotteitaan. Tarkkaa kävijämäärä ei ole julkisuuteen kerrottu, ja korkeiden kulujen vuoksi, jotka muodostuivat näyttävistä koristeluista ja esiintyjistä, tapahtuma ei ollut taloudellinen menestys. Tapahtuman järjestänyt Tibbits ajautui lopulta konkurssiin. Tapahtumaa voidaan pitää tulevien scifi-tapahtumien edelläkävijänä, vaikka ihan vastaavia ei enää järjestettykään. (Palmer 2.1.2024.)



Kuva 3. Royal Albert Hall Archive.

Yhdysvalloissa New Yorkissa toimiva scifi-harrastajien kerho suunnitteli ekskursiota ja lopulta päätyi matkaamaan Philadelphiaan lokakuun 22. vuonna 1936. Ekskursiota, jossa nähtiin toisen kaupungin faneja, kutsuttiin scifi-coniksi. Jälkikäteen tapahtumaa on kutsuttu First Eastern Science Fiction Convention -nimellä. Osallistujia oli puolen tusinaa. Tapahtumasta on jäljellä mainintoja scifi-lehdissä sekä ryhmäkuva. Kuvan on ottanut Herb Goudket, joka tästä syystä puuttuu osallistujakuvasta (kuva 4).



Kuva 4. Goudket 22.10.1936.

Vuotta myöhemmin Leedsissä järjestettiin samankaltainen fanien tapaaminen, johon osallistui noin 20 henkeä. Tapahtuman nimenä oli First British Science Fiction Conference. Myös heistä on ryhmäkuva jäljellä, (kuva 5) kuvaajan arvellaan olevan Harold Gottliffe. (Lynch 24.2.2017.)



Kuva 5. Gottliffe, myöh. Godfrey. 3.1.1937.

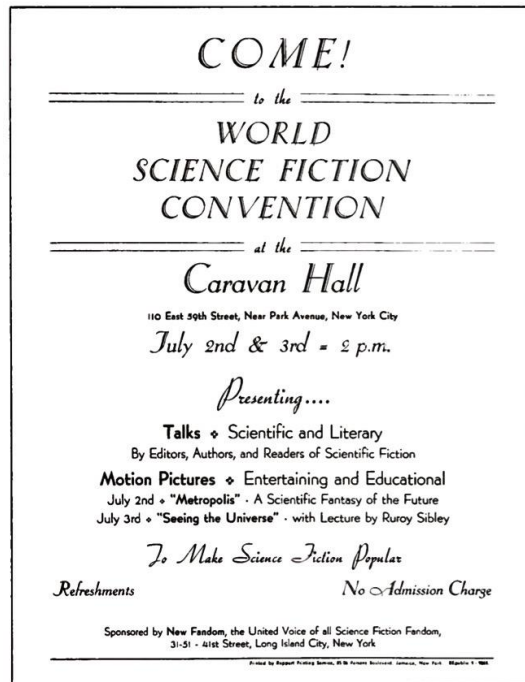
Jälkikäteen on keskusteltu siitä, kumpi tapahtuma oli se ensimmäinen con-tapahtuma. Oliko toinen vain ystävien kokoontuminen ja millä mittareilla ensimmäisyyttä voidaan mitata. Yhdysvaltain tapahtuma oli ajallisesti ensin, mutta se oli pienemmällä alueella. Leedsin tapahtuma järjestettiin myöhemmin, mutta se oli valtakunnallisemmin tiedotettu. Molemmat tapahtumat olivat hyvin pieniä ja nykymittareilla ne olisivat vain fanitapaamisia. Pienuudesta kertoo tapaamisista otetut ryhmäkuvat, jotka olivat edellisellä sivulla. Molemmat voidaan nähdä ensimmäisinä con-tapahtumina, ja näidenkin jälkeen oli muutamia pienen skaalan tapahtumia tai tapaamisia, sillä ensimmäinen nykyaikainen con-tapahtuma järjestettiin vuonna 1939 nimeltä World science fiction convention eli Worldcon.

3.2 World science fiction convention

Aiemmin mainitsemani tapahtumat ovat olleet con-tapahtumien esiasteita. Ensimmäisenä tapahtumana pidetään New Yorkissa Caravan Hall:ssa vuonna 1939 pidettyä tapahtumaa nimeltä World science fiction convention. Tapahtumaa on jälkikäteen kutsuttu myös nimillä Worldcon ja Nycon 1. Tapahtuman ajankohtana New Yorkissa oli myös käynnissä maailmannäyttely, jonka teemana oli "The World of Tomorrow". Tapahtumasta on jäänyt jäljelle mainoslehtinen (kuva 6), jolla kävijöitä houkuteltiin tapahtumaan.

Ohjelmassa tapahtumassa oli keskusteluita ja esitelmiä. Tapahtumassa näytettiin myös nykyään kuuluisa scifi-elokuva Metropolis. Osallistujia oli n. 200 kpl ja tapahtuman mainoksessa mainitaan myös "Seeing the universe"-elokuva.

Ensimmäinen Worldcon asetti con-tapahtumien mallin, jota osittain seuraamme yhä. Worldconin vaikutuksesta syntyi vuosittaiset tapahtumat, kuin aiemmin ne ovat olleet kertaluontoisia. Worldconissa oli myös esillä cosplay ensimmäistä kertaa, sillä kunniavieraana ollut Forrest J Ackerman oli pukeutunut yhdessä Myrtle R. Douglasin kanssa scifi-teemaisiin asuihin, joista he käyttivät termiä "futuricostumes". Termi cosplay tuli vasta myöhemmin käyttöön. Tärkein jälkipolville jäänyt asia on osoitus yhteisön vahvuudesta ja innosta tehdä yhdessä asioita yhteisen hyvän takia. (Science fiction cons s.a.)



Kuva 6. World Science Fiction Convention 2-4.7.1939.

Worldconia järjestetään edelleen joka vuosi ja se on kiertävä tapahtuma. Kiertävä tarkoittaa, että Worldconeja ei järjestä yksi ja sama taho, vaan tapahtumat ovat erillisiä vaikkakin saman nimisiä. Samalla tavalla toteutuu Suomessa Finncon ja konsepti on hyvin saman kaltainen kuin Olympialaisissa.

Worldconissa jaetaan arvostettu Hugo-palkinto, joka on tieteis- ja fantasiakirjallisuuden palkinto. Palkinto jaetaan useassa luokassa, mm. paras romaani ja paras fanitaiteilija. Hugo-palkintoa on jaettu vuodesta 1953 lähtien ja on myös jaettu taannehtivasti palkintoja vuosille 1939–1954, jolloin palkintoa ei vielä jaettu mutta koettiin että jos olisi jaettu, palkinnonsaajat olisivat sen saaneet. (The Hugo award s.a.)

3.3 Mitä Worldconin jälkeen?

Worldconin jälkeen syntyi Yhdysvalloissa paljon erilaisia con-tapahtumia, joiden luetteleminen ja läpikäyminen olisi suuri urakka. Tapahtumat keskittyivät pääosin scifi-kirjallisuuteen, kunnes vuonna 1966 tv-kanavilla alkoi näkyä Star Trek, joka mullisti niin scifi-kulttuuria kuin tapahtumiakin. Star Trek on tieteissarja, joka sijoittuu tulevaisuuteen 23. vuosisadalle. Päähenkilöt matkustavat USS Enterprise -nimisellä aluksella laajassa avaruudessa ja kokevat suuria seikkailuja. Star Trek jatkuu edelleen, joskaan sarjaa ei ole tehty yhtä jaksoisesti vuodesta 1966 vaan sarjoja tehdään irrallisina osina, mutta ne kaikki kuuluvat Star Trek –kaanoniin.

Toinen suuresti scifi-maailmaa ja con-tapahtumia muuttanut on Star Wars. Ensimmäinen Star Wars elokuva ilmestyi vuonna 1977 ja siitä lähtien Star Wars on ollut suosittu. Star Wars on eepinen seikkailu avaruudessa, jossa hyvä ja paha taistelevat ja vain valittu voi kaiken pelastaa. Star Warsin alkuperäiseen trilogiaan on tehty lisäksi esiosatrilogia ja Disneyn ostettua franchisen Lucasfilmiltä

2012 elokuvia tehtiin vielä kolme. Pelkästään elokuvat muodostavat laajan maailman ja elokuvien lisäksi Star Warsiin kuuluu tv-sarjoja, kirjoja, pelejä jne.

Pitkään Star Trek ja Star Wars dominoivat con-tapahtumia ja edelleen varsinkin Yhdysvalloissa on edelleen vain näihin kahteen kohteeseen keskittyviä tapahtumia.

1980-luvulla kuitenkin japanilainen anime ja manga tekivät tuloaan Yhdysvaltoihin ja muualle maailmaan. Sarjoja alettiin kääntämään englanniksi. Jos tätä ennen sarjat olivat olleet pienen piirin juttu ja levinneet fanilta fanille, niin nyt sarjat saivat virallisia julkaisuja. Animen ja mangan leviämisen myötä myös animeen ja mangaan keskittyviä con-tapahtumia syntyi.

Ensimmäinen "animecon" Yhdysvalloissa oli YamatoCon 1, joka keskittyi Space Battleship Yamato –nimiseen animesarjaan ja varsinkin sen englannin kieliseen adaptaatioon Star Blazers. (Merrill 29.6.2013).

Tapahtuma pidettiin 13.8.1983 The Harvey Housessa Dallasissa. Tapahtuman ohjelma koostui suurimmilta osin Star Blazers –sarjan ensimmäisen 26 jakson ja elokuvan katsomisesta. Tämä ohjelmanumero kesti 13 tuntia ja oli erikoista siksi että tuohon aikaan videonauhurit ja kasetit olivat kalliita, eikä kaikilla ollut mahdollista omistaa sarjaa itse niin yhdessä sarjan katsominen oli tärkeää. Tapahtumassa oli myös myyjäsali, josta löytyi sarjan oheistuotteita. Kävijämäärä oli noin 100 henkeä, joka oli yhden tapahtuman perustajan Don Magness'in mukaan 100 enemmän kuin hän odotti. Kävijät löysivät tapahtumaan lentolehtisen avulla (kuva 7).

YAMATO CON 1

Saturday August 13 — Dallas
The Harvey House
7815 LBJ Freeway at Coit Road

Because You demanded it: **Yamato Con 1**
See in our Video room one full season of "Starblazers" (The English version of Space Cruiser Yamato). This could be your only chance to see it this year! We start at 10 AM and we won't close until We are finished!

Special Bonus — A "Space Cruiser Yamato" movie in the original Japanese!

In our spacious dealer's room, You'll find plenty of Yamato material plus Comics, Movie materials, Original Art, Paperbacks and much, much more!

Yamato Con 1 opens at 10 AM and will not close until they kick us out. To come aboard for the day's journey, a small fee of \$2.00 is required.

for more information
call **Bobb** at or
write **Yamato Con 1** at
P.O. Box Dallas, Texas 75381

Kuva 7. YamatoCon 13.8.1983

Vaikka itse YamatoCon oli pieni tapahtuma, loi se tietä uusille con-tapahtumille, jotka keskittyisivät japanilaiseen populaarikulttuuriin.

Kaikki aiemmin mainitsemani tapahtumat ovat omalla tavallaan luoneet pohjaa nykyiselle con-tapahtumille niin Yhdysvalloissa kuin kansainvälisesti. Monet käytänteet, jotka tuolloin keksittiin (luennot, myyjäsalit, kunniavieraat jne.) ovat edelleen tärkeä osa con-tapahtumia. Nykytapahtumat ovat vain kansainvälisempiä ja saavutettavampia kuin aiemmin. Perusasia on edelleen läsnä, fanit haluavat tavata toisiaan yhteisen kiinnostuksen kohteen myötä.

4 SUOMI JA SYNTYHÄMÄRÄ SCIFIPIIREISSÄ

Vaikka nykyään coneista tulee mieleen Yhdysvaltain Comic Conit ja japanilainen populaarikulttuuri, Suomessakin conien lähtökohdat ovat science fiction- ja fantasiakirjallisuuden faneissa.

Suomessa ensimmäinen scifi-novelli *En dröm* (1803) ilmestyi Åbo Tidning -lehdessä vuonna 1803. Kirjailijana oli Gabriel Israel Hartman, joka toimi tuolloin Turun akatemian teoreettisen filosofian dosenttina.

Seuraava varsinainen teos oli Zacharias Topeliuksen kesken jäänyt *Simeon Levis resa till Finland år 5,870 efter verdens skapelse, efter de kristnes tideräkning det 1,900:de*. (1860) Vuosien saatossa suomalaiset kirjailijat kirjoittivat paljon erilaista scifiä, niin utopioista kuin sotien jälkeisestä Suur-Suomesta. Sotien jälkeen scifi-kirjallisuutta pidettiin suuren yleisön mielestä halpana kioski-kirjallisuutena, mutta tosifanien keskuudessa kirjallisuus kehittyi ja scifi-fanikunta, josta käytetään myös nimitystä fandom, syntyi Suomeen. (Saario 24.10.2017.)

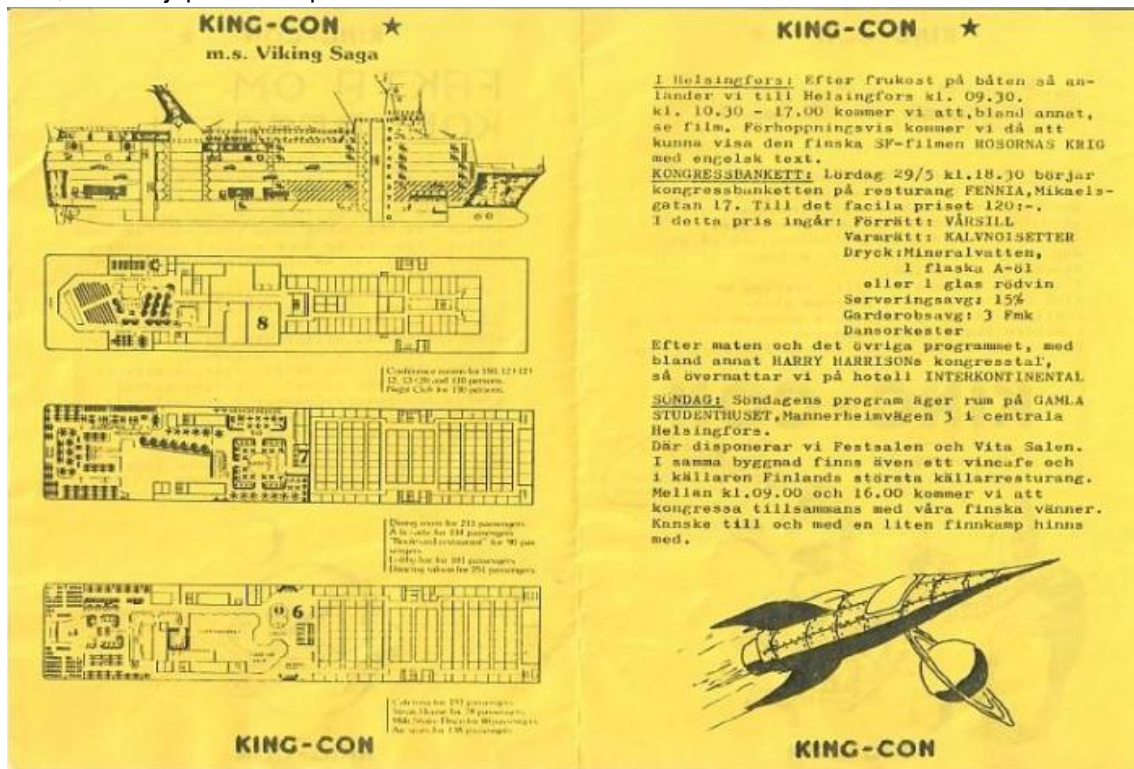
Suomessa scifi-fandom toimi ja kasvoi pienlehtien kautta, kuten moni muukin alakulttuuri. Pienlehdet, joita kutsutaan myös zineiksi, ovat tapa julkaista scifi- ja fantasianovelleja ja artikkeleita, joita perinteinen kustannustoiminta ei välttämättä julkaisisi. Zineissä julkaistiin myös fanitaidetta sekä originaalia taidetta. Lehtiä tehtiin eri puolilla Suomea useiden eri tahojen toimesta. Zinejä julkaistaan edelleen aktiivisesti. Ensimmäinen yhdistys, joka keskittyi scifiin, fantasiaan ja muuhun spekulatiiviseen fiktion eli spefiin ja sen julkaisuun, oli Turun Science Fiction Seura ry, joka perustettiin vuonna 1976 ja yhdistys on edelleen aktiivisesti toiminnassa. (Terrakoti s.a.).

Ennen aiheeseen keskittyneitä yhdistyksiä, jotka järjestäisivät coneja, Suomessa järjestettiin spefiin keskittynyt tapahtuma Science Fiction Week Turussa 23. - 28.5.1969. Science Fiction Weekiä voidaan pitää yhtenä ensimmäisistä coneista Suomessa. Tapahtumassa pidettiin luentoja ja puheita scifistä sekä elokuvanäytöksiä. Vuonna 1982 järjestettyä King Conia voitaisiin kuitenkin pitää ensimmäisenä suomalaisena conina. Tapahtuma oli pohjoismaisen yhteistyön hedelmä. Kyseistä tapahtumasta ei ole paljon materiaalia jäljellä, mikä korostaa nykyisten tapahtumien tallettamisen tärkeyttä. King-Conia oli perustamassa tärkeitä henkilöitä kuten Tom Ölander ja Jyrki Ijäso suomalaisesta spefi-yhteisöstä. (Engholm s.a.).

4.1 Ensimmäinen con

King-Conin idea lähti siitä mistä monet hyvät ideat lähtevät, ystävien keskustelusta keittiössä saateisena iltana. Ryhmä ruotsalaisia spefi-harrastajia saivat idean järjestää sf-conin. Projektista tuli kansainvälinen, kun mukaan saatiin silloin Hufvudstadsbladetissa työskennellyt Tom Ölander. Ölanderia kutsuttiin Suomen herra Scifiksi ja suomalaisen fandom-kulttuurin isäksi, sillä hän oli perustamassa monia sf-projekteja ja tunsu paljon alan ihmisiä. Sam J. Lundwallin, joka voidaan pitää Ruotsin spefi-kulttuurin henkilöitymänä, ideana oli järjestää King-Con alkamaan laivalta ja päättymään Vanhalle Ylioppilastalolle. King-Conin ajankohdaksi tuli 28-30.5.1982, laivan ollessa takaisin Tukholmassa 31.5.1982. (Engholm s.a.)

King-Conin suunnitelmissa oli useita satoja osallistujia jo laivan ohjelmaan, mutta todellisuudessa osallistujia oli 40. Aiemmin kaavailtu isompi tapahtumatila kaventui pienempään konferenssitilaan. Suunnitelmaa voi nähdä tapahtuman mainoksesta (kuva 8). Tapahtuman ohjelmakartasta näkee ohjeita ohjelmasta ja laivasta. Pääohjelma järjestettiin Helsingissä Vanhalla Ylioppilastalolla. Tapahtumapaikan vuokra oli edullisempi, jos tapahtuma olisi kävijöille pääsymaksuton. Rahaa ei ollut tuhlattavaksi asti, joten Ölander päätti tarttua tarjoukseen. Ölanderin esimerkin myötä kaikki King-Conin jälkeen olleet Finnconit ovat olleet kävijöille ilmaisia, sillä Finnconit ovat ikään kuin King-Conin perillisiä, vaikka tapahtumat eivät suoraan liity toisiinsa. Samoja tekijöitä kyllä löytyy taustalta, sillä tekijäpiirit olivat pienet.



Kuva 8. King-Con mainos.

Ölanderin kautta tapahtuma sai myös paljon mediahuomiota. Hän oli onnistunut työpaikkansa kontaktien kautta saada Suomen Tietotoimiston eli STT:n tekemään tapahtumasta uutissähkeen. Sähke tavoitti suomalaiset sanomalehdet ja tapahtumasta kerrottiin myös televisiossa. Uutisten

myötä tapahtumaan tuli väkeä sunnuntaina huomattavasti lauantaita enemmän. Kokonaismääräksi on arvioitu 1500 kävijää, tapahtumapaikan kapasiteetti tänä päivänä on 1000 henkeä. Tämä oli alku suuremmalle suomalaiselle fandom-kulttuurille. Ohessa käännetty lainaus Harry Harrisonilta, joka oli yksi King-Conin kunniavieraista "Tämä on historiallinen hetki. Luomme alkuhetkeä suomalaiselle fandom-kulttuurille. Pian saamme nähdä hyödyttömiä riitoja, faneja vihaamassa ja rakastamassa toisiaan. Ja pian meillä on paljon fanzinejä, jotka täynnä vakavia ja ei-niin vakavia aiheita. Ja totta kai meillä on horisontissa toinen con-tapahtuma. Lupaamme olla paikalla". Seuraava suomessa järjestetty con olikin 1986 Finncon, jossa kunniavieraina olivat Sam J. Lundwall ja Brian Aldiss, joka oli ollut myös King-Conissa. (Engholm s.a.)

4.2 Finncon-Animecon

Finncon on Suomen vanhin vielä järjestettävä spekulatiiviseen fiktion keskittynyt con-tapahtuma ja sitä on järjestetty vuodesta 1986, mutta ei yhtäjaksoisesti, kuten Ropeconia. Tapahtuman luonteeseen kuuluu tapahtuman järjestävän ryhmän eli conitean ja kaupungin vaihtuminen vuosittain sekä tapahtuman ilmaisuus. Coniteat muodostuivat aluksi alueellisen spefi-seuran jäsenistä mutta nykyään coniteat muodostuvat laajemmasta yhteisöstä. Taustatukea tulee Finncon-yhdistys ry:ltä. Ensimmäinen Finncon järjestettiin Helsingissä vuonna 1986 ja pääsääntöisesti se on järjestetty joka vuosi, poikkeuksena alkuvuosien välivuodet ja myöhemmin Finncon on antanut tilaa muun muassa Archipelaconille Ahvenanmaalla ja Worldconille Helsingissä.

Spefiin keskittyvät tapahtumat ovat usein keskittyneitä puheohjelmaan ja Finncon ei ole tässä poikkeus. Puheohjelmat käsittelevät laajasti eri aiheita kirjojen teemoista ja genreistä itse kirjoittamiseen asti. Finnconissa on myös oma akateeminen osuutensa. (Finncon 2024).

2000-luvun alussa animen ja mangan suosio lähti nousuun Suomessa ja sen myötä kasvoi myös tarve niihin keskittyneeseen tapahtumalle. Vuonna 1999 Finnconin mukana järjestettiin ensimmäinen Animecon, vaikka se ei näkynytäkään tapahtuman nimessä tai nettisivuilla. Anime-aiheista ohjelmaa kuitenkin oli. Seuraava Animecon oli vuonna 2003 ja tällä kertaa omalla nimellään Finnconin kyljessä. Vuonna 2004 Animecon pääsi osaksi ohjelmalehden kantta. Useamman vuoden ajan järjestettiin Finncon-Animeconia, ja spefi-harrastajat sekä animefanit tekivät yhteistyötä. Tapahtumat olivat omilla nimillään mutta taustalla oli samat järjestäjät. (Animecon 2009).

Vuonna 2012 tiet erosivat ja Animecon järjestettiin omana tapahtumanaan Kuopiossa Nekocon ry:n toimesta. Tässä muodossa Animeconia järjestettiin vuosina 2012–2016. Vuonna 2017 Animeconin nimen otti Suomen Con-tapahtumat oy. Heistä ja Animeconin jatkoa käsittelem myöhemmin lisää. Animecon on ollut tärkeä osa suomalaista con-historiaa, ja monelle se on ollut ensimmäinen tapahtuma. Termiä animecon käytetään myös välillä yleisterminä animeen ja mangaan keskittyvistä tapahtumista, erottaen ne spefi- ja roolipelitapahtumista.

4.3 Ropecon

Suomen suurin con ja samalla Euroopan suurin roolipelitapahtuma on Ropecon, jota on järjestetty vuodesta 1994 lähtien yhtäjaksoisesti. Kävijöitä tapahtumalla on n. 6000 ja vapaaehtoisia yli 800 henkeä. Tapahtuma on kasvanut vuosikymmenien saatossa. Ensimmäinen tapahtuma oli Helsingin Paasitornissa, missä on järjestetty muitakin con-tapahtumia. Nykyisin Ropeconia järjestetään Helsingin Messukeskuksessa. Ropecon on Suomen con-kartalla oma poikkeuksensa, sillä se keskittyy vain rooli- ja lautapeleihin, eikä se keskity japanilaiseen populaarikulttuuriin kuten moni muu con-tapahtuma Suomessa. Ropeconin ohjelma on kattava ja sisältää ainakin pöytäroolipelejä, larppeja, lautapelejä, korttipelejä, miniatyyripelejä ja palapelejä

Näistä teemoista on monenlaista ohjelmaa, kuten muista coneista tuttuja formaatteja, luentoja, paneelikeskusteluja, työpajoja ja cosplayta eli pukuilua. Ropecon tarjoaa myös historiallista tanssia ja boffausta eli pehmoaseilla leikkisää taistelua. (Ropecon s.a. a)

Ropecon haluaa huomioida yhteisönsä työn toisten eteen ja tämän takia se jakaa kaksi palkintoa vuosittain. Ropeconissa on jaettu vuodesta 2003 lähtien Kultainen Lohikäärme -palkinto, jonka saa henkilö, joka on ansioitunut roolipelien, larppien, miniatyyripelien, korttipelien tai lautapelien saralla tai tehnyt arvokasta työtä pelikulttuurin kehittämisen hyväksi. Toinen palkinto, jonka Ropecon jakaa on Vuoden peliteko –palkinto. Tämä palkinto annetaan ansiokkaasta projektista, toiminnasta tai julkaisusta tai muusta tempauksesta ei-digitaalisten pelien saralla. Ensimmäinen Vuoden peliteko-palkinto jaettiin 2014 (Ropecon s.a. b).

4.4 Tracon

Tracon on yksi Euroopan suurimmista con-tapahtumista 5500 kävijällään ja 500 vapaaehtoisellaan. Järjestävänä tahona toimii Tracon ry. Teemaltaan Tracon on virallisesti anime- ja roolipelitapahtuma. Tämä näkyy kattavassa ohjelmassa ja monipuolisissa kunniavieraissa ja jopa nimessä, sillä nimi Tracon muodostuu sanoista Tampereen roolipeli- ja animecon. Traconia on järjestetty jo vuodesta 2005. Ensimmäinen tapahtuma järjestettiin Tampereen teknillisen yliopiston Tietotalossa 22.10.2005. Vuonna 2025 tapahtuma juhlii siis 20-vuotista taivaltaan Suomen con-maailmassa.

Traconin ohjelma koostuu luento-ohjelmasta, työpajoista, konserteista ja kilpailuista. Varsinkin osallistavaa ohjelmaa pöytäroolipelien muodossa on paljon, onhan se yksi tapahtuman pääfokuksesta. Tapahtuma on kehittynyt huimasti yliopistolla järjestetystä 2 € sisäänpääsillä olleesta tapahtumasta suureksi, Pohjoismaiden suurimmassa konferenssitilassa järjestettäväksi con-tapahtumaksi. Se on levinnyt Tampere-talosta ulos Sorsapuistoon asti ja täyttää senkin monipuolisella ohjelmalla, johon voi osallistua ilman sisäänpääsylippua. (Tracon 2025).

4.5 Desucon

Desuconin tekijät ovat alusta alkaen tehneet tapahtumasta itsensä näköisen. Tapahtumalla on aina ollut huomio laadukkaassa animeen ja mangaan keskittyvässä puheohjelmassa ja japanilaisissa anime- ja manga-alan kunniavieraisissa. Idea tapahtumaan on lähtenyt siitä, että 2000-luvun lopulla ei ollut vielä tapahtumaa, jossa olisi ollut heille mieleistä ohjelmaa tai kunniavieraita, joten sellainen päätettiin järjestää. Tällä asenteella on syntynyt monta tapahtumaa.

Ensimmäinen Desucon järjestettiin 6.-7.8.2009 Lahden Sibeliusallossa ja tapahtumaa on järjestetty vuosittain siitä lähtien. Kesäisen Desuconin lisäksi järjestetään tammikuussa Desucon Frostbite, joka on hieman pienempi kuin kesän tapahtuma. Syksyisin järjestetään DesuTalks, joka ottaa inspiraatiota TEDtalks:sta. Aiemmin järjestettiin myös DesuCruiseja, jotka olivat animeteemaisia hyvin rentoja puheohjelmatapahtumia, jotka sijoituivat Helsinki-Tukholma väliselle risteilylaivalle.

Tapahtumaa järjestää Kehittyvien conien Suomi ry, joka on yleishyödyllinen harrastajayhdistys, samalla tavalla kuin muutkin coneja järjestävät yhdistykset.

Desuconin suurin erikoisuus on ikäraja, sillä kesän ja talven tapahtumat ovat molemmat K-18. Alun perin Desuconit olivat kaiken ikäisille mutta vuosien saatossa ja tapahtumien suosion kasvaessa conitea päätti tehdä muutoksia. Tilan ollessa rajallinen, ikäraja oli yksi tapa kohdentaa tapahtumaa kohderyhmälle paremmin. Tästä nousi suurta kohua, mutta kymmenen vuoden jälkeen tähän on jo totuttu ja on tullut muita tapahtumia nuoremmille con-kävijöille. (Desucon s.a.)

4.6 Hypecon

Ensimmäinen Hypecon järjestettiin vuonna 2012 ja sen tarkoituksena oli olla Warhammer- ja Onigiri-kerhojen päätösjuhla. Tapahtumasta kuitenkin tuli lopulta pienimuotoinen con. Tapahtuma on kasvanut vuosien saatossa ja vuonna 2024 se on kaksipäiväinen tapahtuma ja kävijämääräksi laskettiin 8700 uniikkia kävijää. Hypecon on ilmainen tapahtuma, jolloin kävijämäärää ei voi seurata lipunmyynnin kautta. He ovat kuitenkin ratkaisseet asian jakamalla joka päivä kävijöille silikonisia rannekkeita, joiden avulla voidaan laskea kävijät. Tällä metodilla sama henkilö lasketaan mahdollisesti kahdesti, mutta 4000 kävijää on myös huikea määrä.

Hypeconin erikoisuutena on kaupungin suuri osallistuminen, sillä Hyvinkään nuorisopalvelut ovat vahvasti mukana järjestämässä Hypeconia conitean kanssa. (Hypecon 2024).

4.7 Nekocon

Kuopiossa järjestetään vuosittain Nekocon Kuopion Musiikkikeskuksessa. Nekocon keskittyy ohjelmassa japanilaiseen populaarikulttuuriin; animeen, mangaan ja peleihin cosplayta unohtamatta. Tapahtuma on suunnattu kaikenikäisille harrastajille ja tapahtumaan on sisäänpääsymaksu.

Ensimmäiset Nekoconit järjestettiin vuosina 2006 ja 2008 ja ne olivat Kamy ry:n järjestämiä (Kuopion Anime- ja Mangayhdistys ry). Näiden Nekoconien jälkeen perustettiin Nekocon ry. Nekocon ry järjesti Nekoconin vuonna 2011 ja Winter Nekoconin vuonna 2016. Näiden tapahtumien välissä yhdistys järjesti Animeconia Kuopiossa. Animecon-brändin siirryttyä Suomen con-tapahtumat Oylle, keskittyi Nekocon ry järjestämään Nekoconia Kuopiossa. (Nekocon s.a.)

4.8 Oulun tapahtumat

Matsucon on oululainen japanilaiseen populaarikulttuuriin keskittynyt tapahtuma. Matsuconia on järjestetty vuodesta 2017 lähtien ja tapahtuma on pääsymaksullinen. Tapahtuma on tuonut Suomeen useamman japanilaisen artistin kunniavieraaksi. Matsucon keskittyy myös osallistavaan ohjelmaan ja tämä toteutuu niin jatkuvina ohjelmina (karaoke, pelihuone) kuin erilaisina kilpailuina, joihin kuuluu Animekaraokeen SM-kilpailut, Matsudance ja AMV-kilpailut. (Matsucon s.a.)

Kummacon on Oulun toinen con-tapahtuma. Kummaconia on järjestetty vuodesta 2015 lähtien. Tapahtuma on sateenkaarevan kirjallisuusfestivaali, aiemmin tapahtuma oli kirjallisuus- ja populaarikulttuuritapahtuma. Muutos toteutettiin vuonna 2023. Kummaconissa on ollut paljon kirjailijavieraita ja heillä on akateemisempi osa tapahtumassa nimeltään Kumma seminaari. Kummacon on kävijöille ilmainen ja sisäänpääsylipun sijaan he ohjaavat kävijöitä lahjoittamaan eri hyväntekeväisyysjärjestöille. (Kummacon s.a.)

5 TAUSTAT CONIEN TAKANA

Suomessa nykyiset con-tapahtumat voidaan jakaa joko järjestävän tahon mukaan tai teeman mukaan. Suurin osa tapahtumista on erilaisten yhdistysten järjestämiä ja ovat täysin vapaaehtoisvoimin organisoituja. Muutama voittoa tavoitteleva tapahtuma on ollut järjestämässä tapahtumia, mutta niistä suurin osa on mennyt konkurssiin. Näitä ovat Animeconia ja Umiconia järjestänyt Suomen Con-tapahtumat Oy, joka meni konkurssiin vuonna 2020 ja Chibiconia järjestänyt Urumi Oy, joka meni konkurssiin 2023. Suomen Con-tapahtumat Oy osti Animeconin nimioikeudet ja järjesti tapahtumaa itse. Vuonna 2025 voidaan odottaa Animeconin paluuta, sillä Animecon World järjestetään Jyväskylässä 5.–6.7.2025 ja tätä järjestää uusi osakeyhtiö Animecon World Oy.

Teemoittain con-tapahtumia voidaan jakaa japanihenkisiin kuten, Desucon, Nekocon ja Matsucon sekä länsimaalaisiin populaarikulttuureihin keskittyviin kuten Finncon, Kummacon ja Heroes Comic Con. Kaikista näistä löytyy aina poikkeuksensa, esimerkiksi Tracon keskittyy tasaisesti animeen ja roolipeleihin. Myös koreateemaisia tapahtumia on, sillä korealainen popmusiikki on suuressa suosiossa myös Suomessa.

Monet jakavat tapahtumia myös koon mukaan, ja Suomessa on pieniä coneja (alle 700 kävijää), keskikokoisia (700–2000 kävijää) ja suuria (yli 2000 kävijää). Nyt Comic Con Heroesin myötä ovat mahdollisia yli 10 000 hengen conit, jotka olisivat sitten jätticoneja.

5.1 Yhdistykset

Suurimmassa osassa Suomen coneista toimii taustalla tapahtumaan keskittyvä yhdistys, jonka voimin niitä järjestetään. Yhdistykset voivat muun muassa tehdä sopimuksia, avata pankkitilin ja omistaa kiinteää omaisuutta, joten yhdistyksenä on paljon helpompaa varata tiloja, myydä lippuja ja ylipäättänsä edustaa tapahtumaa. Tällöin myöskään kukaan yksityinen henkilö ei ole vastuussa tapahtuman menoista yksin. Tärkein vinkki uusille tapahtumantekijöille onkin taustayhdistyksen perustaminen heti alkuunsa.

Kannattaa aina perustaa taustayhdistys tapahtumaa varten. Suomessa yhdistysten perustaminen on helppoa ja netistä löytää hyviä ohjeita toimimiselle. Tärkeintä on pitää paperit kunnossa ja toimia rehellisesti. Yhdistyksen voi myös helposti lakkauttaa, joten on turha pelätä sen jäävän vaivaksi.

Yleensä tekijät eivät ole tapahtumatuottajia vaan omien alojensa ammattilaisia, joiden intohimo saa tekemään tapahtumaa. Tämän voi nähdä Suomen conien vahvuutena. Erilaisten ihmisten osaaminen lyödään yhteen niin saadaan valjastettua kattava osaaminen ja luovat ideat.

5.2 Kaupungit

Hypecon Hyvinkäällä ja Kitsunecon Kaarinassa ovat kaupungin nuorisopalvelun taikka kirjastopalvelun järjestämiä tapahtumia. Näiden lisäksi on yksittäisiä tai toimintansa lopettaneita tapahtumia, mutta Hypecon ja Kitsunecon ovat edelleen aktiivisia ja kasvavia. On hienoa, että halutaan järjestää kaupungin toimesta tapahtumaa nuorille, niin että kaikilla on mahdollisuus osallistua.

Yleensä kipinä järjestämiseen on tullut kaupunkien nuorilta, jotka ovat kertoneet kaupunkien työntekijöille toiveesta järjestää con omassa kaupungissaan. Onneksi työntekijät ovat olleet myös innokkaita järjestämään, sillä luetellut tapahtumat ovat erittäin tärkeitä Suomen con-maailmassa. Ne ovat ilmaistapahtumia, joten kaikilla on mahdollisuus päästä niihin varallisuustasosta huolimatta. Lisäksi näissä tapahtumissa on saavutettavuus ja turvallisen tilan periaatteet. Ne ovat läsnä muissakin tapahtumissa, mutta kaupunkien tapahtumissa ne ovat paremmin esillä.

Kun kaupunki on mukana järjestämässä tapahtumaa, ei tarvitse perustaa taustayhdistystä, jotta tapahtuma voi vuokrata tiloja tai käyttää rahaa vaan asiat onnistuvat kaupungin palveluiden avulla. Miinuspuolena voi olla aika rajallinen budjetti ja kaupungin säännöt. Esimerkiksi jos tapahtuma sijoittuu kirjaston tiloihin, on sen oltava kaikille saavutettava ja sisäänkäyntiä ei voida kerätä. Tämä voi rajoittaa tapahtuman kasvua.

5.3 Yritykset

Suomessa järjestetään tällä hetkellä kahta tapahtumaa, joiden järjestävä taho on yritys kaupungin tai yhdistyksen sijaan. Nämä kaksi tapahtumaa ovat Heroes Comic Con, jota ei pidä sekoittaa San Diegon Comic Coniin, joka on monelle tuttu internetin kautta. Suomessa Heroes Comic Conia, HCC:tä, järjestää Easyfairs Nordic AB, joka kuuluu kansainväliseen Easyfairs-konserniin. Suomen tapahtumaa järjestävä taho järjestää myös Tukholman tapahtumat. Teemallisesti tapahtumat ovat länsimaiseen populaarikulttuurin keskittyviä ja HCC:n tapahtumien fokus on kunniavieraisissa ja heidän tapaamisessaan. Kunniavieraita on kymmeniä, Hollywood-näyttelijöistä sarjakuvantekijöihin ja ääninäyttelijöihin. Tampereen HCC:ssä vuonna 2024 näyttelijä Misha Collins ja sarjakuvapiirtäjä Don Rosa olivat ehdottomasti suosituimmat, jonot heidän ohjelmiinsa ylsivät muihin tiloihin, ja kaikki jonottaneet eivät päässeet tapaamaan sankariaan. Muihin suomalaisiin tapahtumiin verrattuna tapahtuman keskiössä oli enemmän meet&greet, kuin luentoja faneilta faneille. Kävijöitä vuonna 2024 Tampereella oli lähes 24 000, mikä on ennätys.

Toinen yrityspohjainen tapahtuma on Jyväskylässä järjestettävä Animecon World, jota järjestää kotimainen Animecon World Oy. Tapahtumaa ei pidä sekoittaa vuosina 1999–2011 Finnconin kanssa olleeseen ja 2012–2016 erillisenä tapahtumana järjestettyyn Animeconiin. Nimeä on myös kantanut Suomen Con-tapahtumat Oy järjestämät tapahtumat 2017 ja 2018. Animecon Worldin piti olla jo vuonna 2024, mutta tapahtuma on siirretty 2025 kesään. Järjestävällä taholla on kokemusta conien järjestämisestä, sillä niin Animecon Worldin kuin Chibiconin takana on sama pääjärjestäjä, yritys on vain vaihtunut. Tapahtuman teema on selkeästi japanihenkisen nimen ja maskotin

ulkonäön perusteella. Tapahtumasta ei vielä tiedetä paljon, kunniavieraiden lisäksi, sillä tapahtuma on heinäkuussa 2025.

6 MIKÄ TEKEE CONEISTA CONIN?

Coneissa ohjelman ja ostosten teon lisäksi on tärkeää tavata ystäviä. Niin vanhoja, joita ei ehdi nähdä arkena, kuin tehdä uusiakin tuttavuuksia. Aiheesta ei ole vielä tutkimusta, mutta koen että tämä olisi mielenkiintoinen aihe sosiologian tutkimukselle. Olisi kiinnostavaa tutkia, kuinka vapaaehtoistapahtumat ja varsinkin conit ovat tärkeä tapa löytää omia ihmisiä.

Anime, manga, ja pelit voivat olla loistavia harrastuksia ihan omissa oloissakin, mutta on parasta löytää samanhenkisiä harrastamaan yhdessä. Coneissa voi kokea sellaista vapautta olla oma itsensä, jota voi olla muuten vaikea kokea. Coneissa pääsee esimerkiksi pukeutumaan lempihahmoksi, mikä olisi arkena vaikeaa taikka pääsee osallistumaan keskusteluun omista suosikkisarjoista ihan livenä. Lyhyesti, coneissa saa olla oma itsensä.

Mitä tapahtumissa sitten tapahtuu? Tämä riippuu tapahtuman aihepiiristä. Yleisesti tapahtumien ohjelma koostuu puheohjelmista, osallistavasta ohjelmasta, taidekujasta, myyntisalista, cosplaysta ja muusta oheisohjelmasta. Seuraavissa luvuissa avaan hieman conien sisältöä.

6.1 Anime & manga

Jos scifissä oli suomalaisen con-kulttuurin alku, anime ja manga ovat nostaneet conit ihan eri tasolle tullessaan Suomeen.

Manga tarkoittaa lännessä japanilaista sarjakuvaa, mutta Japanissa se tarkoittaa yleisesti sarjakuvaa. Manga on Japanissa todella suuri teollisuuden ala ja sitä on vaikea hahmottaa Suomessa, jossa tutuin sarjakuvan muoto on Aku Ankka ja sanomalehtien strippisarjakuvat. Vuonna 2024 mangateollisuuden arvo kansainvälisesti oli 12.6 miljardia dollaria, mikä on 11,1 miljardia euroa. (Rai 2024).

Suomessa ei samassa mittakaavassa tehdä sarjakuvaa, vaan se on edelleen pienemmän yhteisön tuottamaa taidetta. Japanissa kaikki lähtee yhden ihmisen ideasta ja taitteesta, mutta mukaan tulevat pian assistentit, kustannustoimittaja sekä kustantamo. Japanissa tuotetaan useita sarjoja viikotahdilla ja ne julkaistaan niille erityisesti suunnatuissa sarjakuvalehdissä. Lehdet on jaoteltu genreittäin ja yhdellä kustantamolla voi olla useita eri genren lehtiä.

Anime on japanin kielen sana animaatiolle ja se tulee englannin kielen sanasta animation. Japanissa on syntynyt animaatiota jo varhain. Vuonna 2005 Kiotosta löytyi kolmen sekunnin mittainen animaatio, jonka arvellaan olevan Japanin vanhin. Varmuutta ei ole, sillä tietoja tekijästä tai esittämisestä valitettavasti ei ole. Asiantuntijat kuitenkin arvioivat samasta paikasta löytyneen projektorin iän perusteella, että animaatio olisi peräisin meiji-kaudelta, eli mahdollisesti kymmenen vuotta ennen japanilaisen animaation virallista syntymävuotta. Animen viralliseksi syntymävuodeksi kutsutaan vuotta 1917, sillä silloin ilmestyi ensimmäinen kaupallinen anime. (Lehtinen 2011, 12.)

Hayao Miyazaki on varmaankin yksi kuuluisimmista ohjaajista ja käsikirjoittajista, joka tunnetaan myös lännessä. Hänen studiosa Studio Ghibli, on ollut tärkeässä osassa animen valtavirtaistumisesta. Miyazakin yli neljä vuosikymmentä kestänyt ura animaattorina, ohjaajana ja käsikirjoittajana on tuonut katsottavaksi esimerkiksi sellaisia klassikoita kuin Henkien kätkemä, Naapurini Totoro, Liikkuva linna ja uusimpana Poika ja haikara. Miyazaki on todennut usein jäävänsä eläkkeelle, mutta on palannut aina sen jälkeen tuottamaan uusia elämyksiä. Hayao Miyazaki on saanut kaksi Oscar-palkintoa elokuvistaan, ensin Henkien kätkemä -elokuvasta ja toisen palkinnon hän sai Poika ja haikara -elokuvasta.

6.1.1 Suomi-mangan nousu

Suomalaiset ovat siinä onnellisessa asemassa, että mangaa on julkaistu vuosia meidän omalla kielellämme. Ensimmäisiä mangoja olivat Akira ja Hiroshiman poika, joista jälkimmäinen valitettavasti jäi kesken. Ne olivat saatavilla kirjakaupoista vaikkakin myynti ei ollut päätä huimaavaa. Hie-man myöhemmin vuonna 2003 julkaistiin Dragon Ball ja se oli lähtölaukaus suomalaiselle mangan kustantamiselle. Ensimmäistä kertaa ikinä, mangaa pystyi ostamaan ruokakaupassa käydessä ja pokkarit löytyivät useimmiten Aku Ankka taskukirjojen vierestä. Sille paikalle ne ovat usein vielä edelleenkin sijoitettuna. Suomessa on kasvanut niin kutsuttu "mangalapsien" sukupolvi. Tämän sukupolven koko elossa olon ajan mangaa on saanut marketeista ja anime-elokuvat ovat tulleet elokuvateattereihin.

Tällä hetkellä Suomessa julkaistaan useita sarjoja vuodessa ja kustantamoina ovat H-townin omistama Sangatsu Manga sekä Punainen jättiläinen. Julkaisukentälle palaa vuonna 2025 argentiinalainen Ivrea, joka sai usean mangan kustannussopimukseen mangoista, jotka olivat aiemmin kuuluneet Sangatsu mangalle. (Valkama 16.2.2024).

Tämä muutos on aiheuttanut kuohuntaa kuluttajien keskuudessa. Eniten kysymyksiä on tullut käännöslaatuja ja pokkareiden ulkonäköä koskien. On mielenkiintoista päästä seuraamaan tätä muutosta. Lisäksi on Nordic manga, mutta he julkaisevat mangasta inspiroitunutta sarjakuvaa eivätkä suoraan mangaa.

Nykyään anime ja manga ovat valtavirtaistuneet. Jos aiemmin animea sai käsiinsä VHS-kaseteilla, jotka sitten kopioitiin ja kopioitiin jaettavaksi kavereille, voi animea nyt katsoa laillisesti erilaisista suoratoistopalveluista. Jos niissä jotain sarjaa ei ole, on se silti jossain päin internetiä saatavilla. Tarvitsee vain nopean internet-yhteyden. Samoin mangan lukeminen on helpottunut. Aiemmin luettiin paljon scanlaatioita, eli fanien kääntämiä ja nettiin laittamia mangalukuja. Moni manga pääsi näin länsimaiseen suosioon jo ennen virallisia julkaisuja. Nyt mangaa on helppo tilata verkkokaupoista niin läheltä kuin kaukaakin. Lisäksi kustantamot julkaisevat koko ajan omia lukusovelluksiin, jotka toimivat täysin ilmaiseksi, kuukausihinnalla tai Japanissa suosituilla pistejärjestelmällä. Asiakas voi ostaa sovelluksen kaupasta pisteitä luottokortilla ja pisteet voi vaihtaa mangan lukuihin tai kokonaisuun pokkareihin.

6.2 Cosplay

Cosplay on yksi näkyvämpiä osia coneja, sillä osuvathan toimittajien kameroihin aina "värikkäästi pukeutuneet nuoret". Cosplayn tarkoitus on pukeutua erilaisiksi hahmoiksi ja mitään sääntöjä ei ole. Hahmo voi olla animesta, tv-ohjelmasta, pelistä taikka pelkkä esine ihmismuodossa.

Cosplay tulee sanoista costume play ja cosplayssa yhdistyy käsityö, tekninen osaaminen ja näytteleminen. Suomeksi termi on käännetty "pukuilu", mutta se ei ole vakiintunut yleiseen käyttöön, vaan sana "cossaus" on yleinen. Käytänkin tätä termiä.

Cossata voi täysi omaksi ilokseen tapahtumissa, mutta siinäkin voi kilpailla. Miltei, joka tapahtumassa on omat kilpailunsa ja niiden lisäksi järjestetään kansainvälisiä kilpailuja, joihin voi osallistua Suomen tapahtumien karsintojen kautta.

Ensimmäinen maininta cosplaystä on ensimmäisestä World Conista vuodelta 1939, tosin termiä cosplay ei vielä käytetty. Pukujen aiheina olivat scifi-teokset ja cossaaminen tarkoitti silloin osallistumista cosplay-naamiaisiin (Fia-wol s.a.)

Sieltä lähtien on tapahtumissa cossattu. Aluksi scifi-teemaisesti kirjoista, ja näiden jälkeen tuli Star Trek ja Star Wars suureen suosioon. 1990-luvulla animen nousua suosioon, aiheet mistä cossata vain laajenivat. Nykypäivänä voit pukeutua miksi tahansa ja miten tahansa.

6.3 Ohjelma

Tapahtumaa ei voi olla ilman ohjelmaa. Suomen con-tapahtumissa on puheohjelmaa, pukukilpailuja ja oheisohjelmaa. Lisäksi tapahtumissa on taidekujaa, kirpputoreja ja myyntialueita. Jokainen tapahtuma kuitenkin koostaa omalle kävijäkunnalleen sopivan ohjelman mutta pääpiirteittäin mainitut toistuvat tapahtumissa.

Puheohjelmalla tarkoitetaan luentotyypistä ohjelmaa, jossa tapahtumaan hakeneet ohjelmanpitäjät puhuvat ennakkoon ilmoitetusta aiheesta. Tapahtuman teemasta riippuen kyseessä voi olla analyysi jostain anime-sarjasta tai laajemman teeman käsittelyä. Luennot ovat perinteisesti olleet osa con-tapahtumia jo ihan ensimmäisistä tapahtumista lähtien. Luennot ovat hyvä tapa oppia uutta lempisarjoista tai tutustua johonkin ihan uuteen.

Taidekuja, englanniksi Artist alley, on alue con-tapahtumassa jossa taitelijat voivat myydä omaa taidettaan con-kävijöille. Taidekujalla sinun ei tarvitse olla ammattilainen taikka yrittäjä. Tämä erottaa taidekujan myyntialueista. Taidekujalla voi myydä niin fanitaidetta kuin alkuperäistaidetta.

Taidekujat ovat aina olleet suosittuja tapahtumissa, mutta ovat koronapandemian jälkeen nousseet vielä suurempaan suosioon. Tämä näkyy niin jonoissa ja ruuhkassa kujalla kuin hakijamäärissäänkin. Vuoden 2024 Desucon Frostbitessa hakijoita oli 159, kun kujalle pääsi 40. (Falanukki 2023).

Kirpputori on toinen tärkeä osa coneja, ja sen suosio on myös kasvanut. Joka con toimii omalla tavallaan tässä, joko kävijät ovat itse myymässä tai ovat etukäteen ilmoittaneet tuotteet myytäväksi,

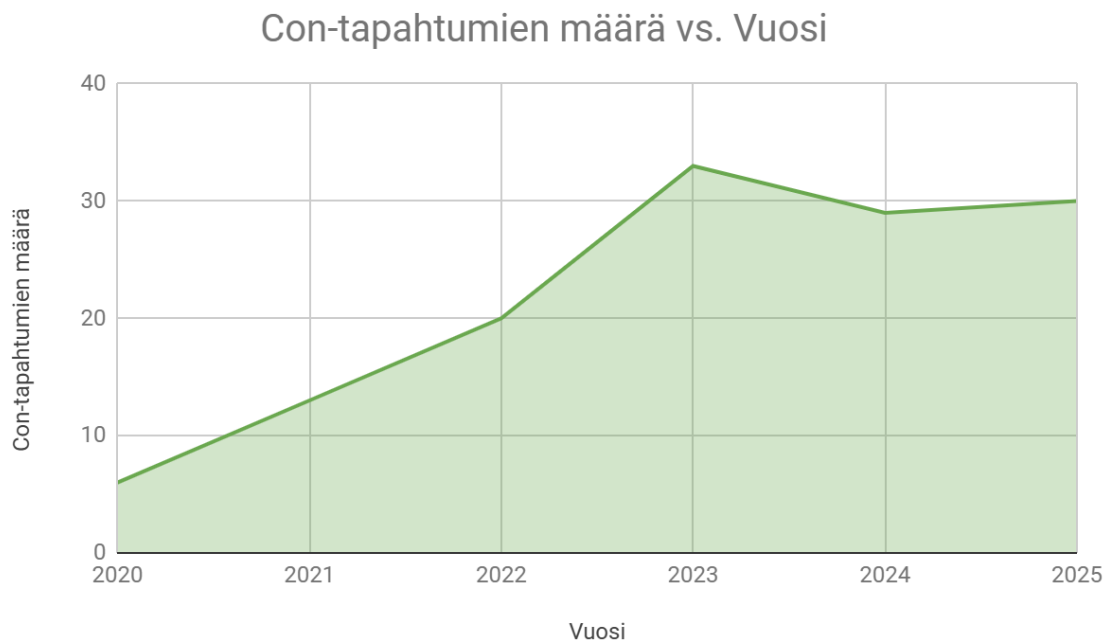
jolloin conin vapaaehtoiset ovat vastuussa myymisestä. Conin kirpputorien suosio on siinä, että voit löytää edullisesti mangaa tai figuureja, joita ei enää myyntialista löydä.

Myyntisali, myyntiaula tai myyntialue on conien kaupallisin alue. Nimensä mukaan se on paikka, jossa yritykset myymä tapahtumaan sopivia tuotteita. Coneissa myyntialista löytyy esimerkiksi mangan myyjiä, keräilytuotteisiin keskittyviä yrityksiä, japanilaisten elintarvikkeiden myyjiä ja aasialaista katumuotia myyviä yrityksiä.

6.4 Conien kasvu

Conit ovat kasvaneet tasaisesti vuosien aikana. Suurimmat piikit olivat hieman ennen koronaa, mutta näiden tapahtumien tiedot vaativat lisätarkistusta. Taulukosta näkyy vuosien 2020–2025 tapahtumien määrä, vuoden 2023 olleen huippuvuosi. Suomen kokoiseksi maaksi meillä on paljon tapahtumia. On mielenkiintoista seurata kasvaako tapahtumien määrä uusien harrastajien myötä.

Oheinen taulukko (kuva 9) perustuu Hannele Tervon ja minun keräämään dataan, josta mainitsin johdannossa. Keräämämme data koostuu tapahtumien nimestä, ajankohdasta, paikkakunnasta ja tapahtumapaikasta. Data perustuu tapahtumien sosiaalisen median päivityksiin sekä nettisivuihin.



Kuva 9. Con-tapahtumien määrä 2020–2025

7 CON-ARKISTO

Conit ovat oma ilmiönsä, joka elää erillään festareista ja messuista, vaikka voisi kuvitella niiden olevan helposti verrattavissa keskenään. Conit ovat yhdistelmä nörttikulttuuria, käsitöitä, taidetta, kaupallisuutta ja ihmisten välisiä kohtaamisia. Tämän kulttuurin näyttämiseksi on conien tehtävä oma osuutensa.

Populaarikulttuurin ja siten con-kulttuurin säilyttäminen on tärkeää, sillä jos sitä ei nyt tee, se katoaa ihmisten muistista. Tauluja ja veistoksia voidaan säilyttää museoissa, vanhoja dokumentteja löytää Kansallisarkistosta, mutta mistä saat tietää mitä tapahtui vaikkapa Finnconissa vuonna 1995? Tapahtuman nettisivut voivat olla jo kadonneet internetistä ja vanhemmista tapahtumista ei välttämättä ole muinaisten foorumien lisäksi enempää tietoa. Tämä nousi esille kirjoittaessani conien lyhyttä historiikkaa, lähteitä ei vain ole tallessa. Kuitenkin olisi tärkeä tallettaa kootusti conien tapahtumahistoriaa.

Tapahtumia tehneet yhteisöt ovat toivottavasti tallettaneet omiin arkistoihinsa monia näistä tiedoista, sillä conien takana toimivat yleensä yhdistykset, ja yhdistyksiä sitoo useampi laki dokumenttien arkistointiin ja säilyttämiseen liittyen. Tapahtumia tuottaa myös kaupungit ja yritykset, joten ohjeet ovat sovellettavissa myös heille. Käsittelen opinnäytetyössä aihetta yhdistysten kannalta, sillä niitä on enemmistö conien tekijöissä. Useimmiten yhdistys pelkästään ei tee tapahtumaa, vaan coneja tekevät coniteat yhdistysten sisällä. Coniteat voivat taasen muodostua yhdistyksen jäsenistä ja ulkoisista henkilöistä. Jokainen con päättää itse, miten toimii tässä suhteessa. Con-arkiston kannalta olisi tärkeää, jos coniteoissa olisi valittuna henkilö, jonka yhtenä tehtävänä olisi toimittaa Con-arkistokomitealle tapahtuman loputtua Con-arkistoon sopivat materiaalit metatietoineen.

7.1 Inspiraatio

Con-arkiston yhtenä suurena esikuvana toimii Internet Archive, joka on suuri digitaalinen kirjasto nettisivuille ja muille kulttuurikonaisuuksille ja sen taustalla on voittoa tavoittelematon yhteisö. Internet Archiven tavoitteena lyhyesti on tarjota universaali pääsy kaikelle tiedolle. Internet Archivessa on lukematon määrä nettisivuja, videoita, kirjoja ja musiikkia talletettuna. Yksi yhteisön tunnetuimmista projekteista, Wayback machine auttaa meitä näkemään vanhoja nettisivuja. Wayback machine tallettaa kuvamuodossa tuhansia ja tuhansia sivustoja, tällä hetkellä dataa on jo kahden petatavun verran. (Internet Archive s.a.)

Yhtenä projekteista Internet Archivella on Archive-it, jonka tarkoituksena on tarjota nettiarkisto-palveluita sadoille eri organisaatioille. Näihin kuuluu mm. kirjastoja ja tutkimuslaitoksia kansainvälisesti. Tähän mennessä sivuston käyttäjät ovat talletaneet yli 40 miljardia petatavua netissä syntyntä dataa. Archive.org tarjoavat työkaluja, perehdytystä ja teknistä tukea internetin arkistointiin. He myös antavat alustan, jossa yhteistyötahot voivat jakaa kokoelmansa ja jossa käyttäjät pääsevät käyttämään arkistojen aarteita. Kaikki data on säilössä voittoa tavoittelemattomilla servereillä, jotka Internet Archive omistaa. (Archive-It s.a.)

Toinen inspiraatiota tuova internetarkisto on Archive of our own eli Ao3. Ao3:n tarkoituksena on olla alustana uusille fanifiktioille sekä olla turva- ja säilytyspaikkana niille teksteille, joiden alkuperäiset sivut ovat syystä tai toisesta tuhoutuneet. Fanifiktio on fanien kirjoittamia tarinoita tunnetuista fiktiivisistä hahmoista, tarinat julkaistaan netissä ja muut lukijat voivat niitä kommentoida. Alun perin ficcejä on julkaistu fanilehdissä, fanzineissä mutta ovat tänä päivänä laajalle levinnyt alakulttuurin juuri Ao3:n myötä.

Ao3:n taustalla toimii voittoa tavoittelematon yhteisö, The Organization for Transformative Works, jonka tarkoituksena on palvella faneja säilyttämällä ja olemalla alusta fanikulttuurille ja fanitoille niiden lukuisissa eri muodoissa. Heidän mottoinaan on "fanityöt ovat uudistavia ja uudistavat työt ovat laillisia ja sallittuja" Syy tähän mottoon on siinä, että fanityöt (fanitaide, fanifiktio) ovat toisten julkaisuista teoksista tehtyjä omia versioita. Esimerkiksi Star Trekin hahmot voivat kokea ihan erilaisia seikkailuja fanien kirjoittamissa tarinoissa kuin alkuperäisissä teoksissa.

The Organization for Transformative Works ovat fanikulttuurin puolustajia kaupallista hyväksikäyttöä vastaan ja he ovat fanikulttuurin suojelijoita. Heidän palveluiden kautta fanifiktio on pysynyt pinnalla ja helpommin saavutettavissa laajemmalle käyttäjäkunnalle. (Archive of Our Own s.a.)

Kolmas esimerkkiarkisto ja inspiraation lähde on Fancyclopedia 3, joka on scifi-fandomin tietosanakirja. Lempinimeltään Fancy 3 pohjautuu edeltäviin tietosanakirjoihin. Ensimmäinen Fancyclopedia on luotu jo vuonna 1944 ja toinen vuonna 1959. Fancy3 koostuu artikkeleista, jotka kertovat ihmisistä, tapahtumista ja organisaatioista. Aiheet on rajattu scifi-fandomiin, joten sarjakuvia, animea ja muuta populaarikulttuuria ei sivustolta löydä.

Fancy 3 on tallettanut korvaamatonta con-historiaa vuosikymmenien ajalta, joka auttaa jokaista, jota conit kiinnostaa. Sivustolla on kattavasti artikkeleita myös suomalaisista tapahtumista. (Fancy-clopedia 3 s.a.).

Kaikille näille on yhteistä yhteisön halu säilyttää näkyvää maailmaa. Olkoon se Internet archiven tapaan kaikkea mahdollista tai Ao3:n tapaan tarkempi osa internettiä. Kaikessa on kyse yhteisen hyvän säilyttämisestä niin että muutkin saavat nauttia ja tutkia.

7.2 Ketä varten?

Con-arkiston tarkoituksena on olla kunnianosoitus kaikelle sille työlle mitä con-tapahtumien tekijät ovat vuosien saatossa tehneet. Arkiston tarkoituksena on myös tallettaa jälkipolville, mitä on aikoihin tehty, missä ja miten. Tulevien harrastajien, joista nousee toivottavasti myös uusia tekijöitä, on hyvä nähdä mitä on jo tehty, mitä on kokeiltu ja millaisin tuloksin. Heidän ei tarvitsisi keksiä pyörää uudestaan, vaan heillä olisi mahdollisuus luoda uutta vanhan päälle. Ihmiset olettavat, että kyllä tehdyt asiat muistetaan ja kyllä kaikki tietävät miten asiat toteutuvat. Näin ei kuitenkaan usein ole. Siksi on tehtävä pohja tallennusta varten.

Arkiston tarkoituksena on osoittaa vanhemmille, että heidän nuorensa ovat löytäneet yhteisönsä coneissa, joko niissä käymällä tai niitä tekemällä. Itse olen ollut coneissa mukana kohta kaksi vuosikymmentä, enkä voi sanoa, että vanhempani vielääkään ymmärtävät mitä teen. Ehkä kun Con-arkisto on olemassa, voin näyttää heille mitä teen, näissä tapahtumissa käyn ja tällaisia ne ovat.

Usein populaarikulttuurin harrastamista ei oteta vakavasti. Kotona lukeminen, sarjojen katsominen ja pukujen ompelu eivät näyttäyty harrastajien ulkopuolella urheilun tapaisina "oikeina" harrastuksina. Kaikki nämä kotona harrastettavat jutut ovat pohja coneissa käymiselle, joissa pääsee vaihtamaan mielipiteitä ja intoilemaan yhdessä.

8 ARKISTON POHJA

Coneja tekevät pääosin yhdistykset, joten heillä on yhdistyksen arkistokin. Arkisto muodostuu yhdistyksen itse tuottamasta materiaalista sekä yhdistyksen ulkopuolisten jäsenten tuottamista asiakirjoista, jos niiden synty liittyy tapahtumiin. Lyhyesti kaikki mitä aineisto mitä yhdistys itse tuottaa, arkistoidaan. Arkiston hallinnasta ja käytettävyydestä vastaa yhdistys itse. Yhdistyksen vastuulla on miettiä asiakirjojen informaatioarvo ja sen pohjalta säilytysaika. Kaikki asiakirjat eivät ole samanarvoista. Monet yhdistysten asiakirjoista ovat juridisia asiakirjoja, ja ne ovat tärkeitä säilyttää oikein, jota jälkikäteen voidaan todeta yhdistyksen hallituksen toimineen rehellisesti ja oikein. Yhdistysten asiakirjat ovat myös tärkeitä historiallisen todistusarvon kannalta. Niitä voidaan käyttää esimerkiksi yhdistyksen historiikin teossa. (Pohjola 2008, 15–16.)

Kirjanpitolaki taas määrittää kuinka pitkään pitää säilyttää mitään tärkeää dokumenttia. Kirjanpitolaki velvoittaa yhdistystäkin, olisi toiminta kuinka pientä tahansa. Kirjanpitoon velvollisia ovat lähtökohtaisesti kaikki yritykset, yhdistykset, säätiöt, ja toiminimiyrittäjät, jotka harjoittavat yritystoimintaa luonnollisina henkilöinä. Kirjanpitolain mukaan kirjanpitoon liittyviä asiakirjoja tulee säilyttää 6–10 vuotta aineistolajista riippuen.

“Kuusi vuotta säilytettävää aineistoa ovat tositteet, kuten myynti- ja ostolaskut, matkalaskut, palkkalaskelmat ja tiliotteet. Säilytysaika lasketaan sen kalenterivuoden lopusta, jona tilikausi päättyy. Sen sijaan tilinpäätökset, toimintakertomukset, kirjanpidot, tililuettelot sekä luettelot kirjanpidoista ja aineistoista on säilytettävä vähintään 10 vuotta tilikauden päättymispäivästä lukien.” (Räsänen 29.12.2022.)

Nykyaikana yhdistysten asiakirjat ovat sähköisessä muodossa ja tärkeintä on pitää ne järkevissä ja helposti käytettävissä järjestyksessä. Yhdistyksillä ei tarvitse olla virallista arkistonmuodostussuunnitelmaa taikka tiedonohjaussuunnitelmaa, kuten julkisilla virastoilla tulee olla, mutta suunnitelmallisuudesta ei ole haittaakaan. Varsinkin jos on tavoitteena pitkäikäinen toiminta, on hyvä miettiä aikaisessa vaiheessa toimintaa tai jopa ennen toiminnan aloittamista, miten kaikki asiakirjat ja muut materiaalit säilytetään.

Yhdistyksillä on siis omat arkistonsa, miten sitten saataisiin erillisten yhdistysten arkistoista koottua yhteinen Con-arkisto? Tärkeintä olisi saada tieto tapahtumia tekeville tahoille siitä mitä tulee tallettaa, ja miten. Helpoiten tieto leviäisi yksinkertaisen oppaan muodossa, joka jaettaisiin coneille. Ideaalisti, projekti esitettäisiin jossakin conissa, tai conien tekijöiden omassa tapahtumassa Con-conissa, jolloin juuri tekijät kuulisivat siitä. Jos con-tapahtumien asiakirjoja ei säilytetä oikein, ei niistä silloin jää seuraaville tekijöille tietoja jatkaa. Tähän osuuteen paneudutaan tässä luvussa enemmän

On helppo puhua asioiden säilyttämisestä ja niiden talteen laittamisesta. Siitä kuinka tärkeää on tallettaa con-historiaa, mutta mitä ovat ne konkreettiset asiat mitä conien pitäisi säilyttää? Mitä arkistoon voisi tallettaa? Conit tuottavat fyysisinä materiaaleina useita aineistoja. Niihin lukeutuu

julisteita ja lentolehtisiä mainoskäyttöön, ohjelmalehtiä kävijöille jaettavaksi ja erilaisia fanituotteita myytäväksi. Lasken näihin myös kävijärannekkeet. Lisäksi tapahtumista kirjoitetaan uutisia paikallisiin ja kansallisiin lehtiin ja haastatellaan kävijöitä televisioon. Tapahtumien ohjelmat saatetaan kuvata YouTubeen, jotta ihmiset, jotka eivät päässeet osallistumaan tapahtumaan, pääsevät myös näkemään ohjelmat. Miten nämä materiaalit saadaan arkistointikuntoon ja mahdolliseen con-arkistoon? Käsittelen materiaalit järjestyksessä helpoimmasta vaikeampaan, konkreettisimmista abstrakteihin.

8.1 Painettu materiaali

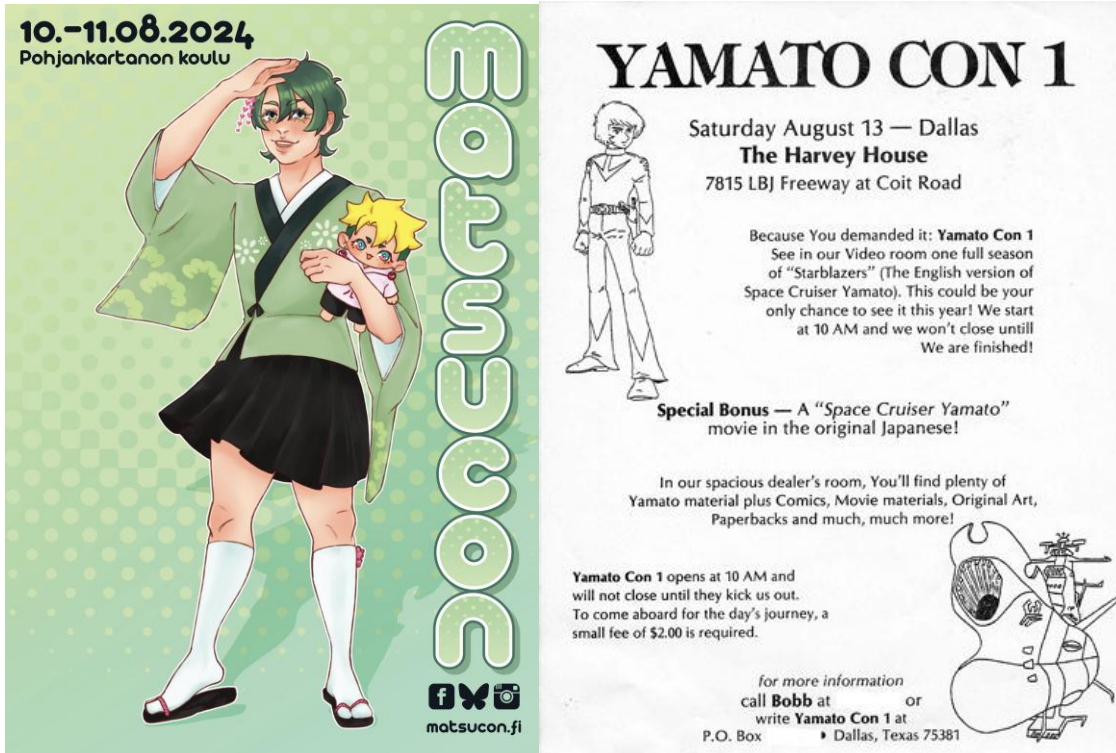
Julisteet ja lentolehtiset, nuo katukuvassa ja ilmoitustauluilla näkyvät merkit tapahtumasta. On hyvin tapahtumakohtaista tuottaako conit julisteita ja flyereita. Isoimmat ja vakiintuneet tapahtumat eivät pahemmin itseään enää mainosta. Tästä esimerkkinä Desucon, joka myy minuuteissa koko tapahtuman loppuun ja on muodostunut yhdeksi tärkeimmistä coneista Suomessa. Miksi siis enää markkinoida julistein katukuvassa?

Näin kuitenkin ei ole kaikkien conien kohdalla ja varsinkin pienempien tapahtumien on viisasta markkinoida paikallisesti. On helpompaa houkutella paikallisesti kävijöitä julistein, kuin toivoa että Instagram-julkaisut löytävät tiensä kauempana asuvien tietoon. Oulun tapahtumaväen keskuudessa on lentävänä lauseena: Oulusta on lyhyt matka etelään, mutta etelästä on pitkä matka Ouluun.

Conit myös markkinoivat omaa tapahtumaansa toisissa coneissa, ja onkin tuttu näky nähdä Traconissa rivi muita coneja kertomassa omasta tapahtumastaan. Pöydältä löytyy niin karkkikulho, puuha-aktiviteetti kuin flyereita. Flyerit ovat A5-A6 kokoisia mainoslehtisiä, joilla on hyvä markkinoida tapahtumaa. Ne ovat pieniä, halpoja teettää ja niihin saa paljon tietoa tarvittaessa.

Julisteilla on tärkeä merkitys tapahtuman tunnelman luomisessa. Ne ovat usein ensimmäisiä asioita, joita tapahtumasta voi nähdä. Värikäs ja iloinen juliste tuo erilaista fiilistä kuin tekstipainotteinen ja väritön. Aika näkyy myös julisteissa. Nykyajan mainosjulisteissa on usein some-tilien logot, linkki nettisivuille tai QR-koodi johtamassa kävijää suoraan lisätiedon äärelle. Vanhemmat julisteet ovat enemmän tietopainotteisia niiden ollessa ainoa tietolähde ennen tapahtumaan pääsyä.

Eri aikakausien julisteita on mielenkiintoista verrata toisiinsa. Nostan esille jo aiemmissa luvuissa mainitun Yamato Conin julisteen (kuva 7). Se on mustavalkoinen ja yksinkertainen, mutta tietopainotteinen. Kuvitus on suoraan sarjasta Space Battleship Yamato, johon tapahtuma keskittyy. Julisteessa ei näy tapahtuman omaa taiteellista panostusta. Se on painettu todennäköisesti paikallisella kopiokoneella. Nykyajan juliste on värikäs ja tapahtuman maskotti toimii kuvituksena. Keskiössä on tapahtuman nimi ja tapahtumapaikka. Siinä on vähemmän tekstiä, mutta enemmän värejä. Tämä toimii myös väärän informaation jakamisen estotyökaluna. Mahdollisesti muuttuvaa tietoa ei kannata painaa julisteeseen. Tärkeänä osana julisteita on sosiaalisen median tilit. Esimerkkinä modernista tapahtumagrafiikasta Matsuconin mainos vuodelta 2024, jossa somekuvakkeet ovat osana grafiikkaa (kuva 10).



Kuva 10. Ilves 2024, Kuva 7. YamatoCon 13.8.1983

Julisteiden ja lentolehtisten arkistointi on yksinkertaista. Vanhat kappaleet, joita ei ole enää digitaalisessa muodossa, voidaan skannata hyvälaatuisena ja tallettaa ne PDF/A -muotoon, jolloin niistä tulee arkistointikelpoisia. Silloin niitä ei voi muunnella, ne ovat monella laitteella luettavissa ja ovat saavutettavia. Muun muassa opinnäytetyöt talletetaan tässä muodossa. Nykyaikaisemmat lehtiset ja julisteet ovat oletusarvoisesti PDF-muodossa, sillä ne voidaan siinä muodossa lähettää painoon. Arkistokopio olisi hyvä saada kuitenkin PDF/A-muodossa, sillä PDF/A on pitkäaikaissäilytykseen tarkoitettu tiedostomuoto. Jos Con-arkistolla olisi fyysiset tilat, olisi mahdollista saada julisteista ja flyereistä ihan fyysiset kopiot, mutta niiden säilyttäminen hyvässä kunnossa vaatisi aikaa ja tilaa.

Ohjelmalehti on coneissa ilmaiseksi jaettava, n. A5-kokoa oleva opas kaikkeen siihen mitä conissa tapahtuu. Ohjelmalehdet ovat monelle conille tärkeä tiedotusväline tapahtuman aikana ja niiden merkitys oli erittäin suuri ennen älypuhelinien yleistymistä. Ohjelmalehti kokoaa yhteen paikkaan muun muassa ohjelman, aikataulut, järjestyssäännöt ja kartat. Ohjelmalehti toimii myös kävijälle ilmaisena muistona tapahtumasta. Ohjelmalehdet ovat edelleen tärkeä osa tapahtumaa, vaikka valtaosa pystyy katsomaan ohjelman nettisivuilta. On usein paljon nopeampaa napata lehti infopisteeltä kuin selata nettisivuja. Toimiihan se samalla myös viuhkana tapahtumapaikalla.

Conit ovat kokeilleet erilaisia ohjelmalehtiä. Sivuja vähentämällä ja lisäämällä QR-koodit, joiden taakse voidaan laittaa paljon sivuja vievät osuudet esimerkiksi ohjelmakuvaukset taikka myyjäis-
 taukset, saadaan sivumäärä pienemmäksi ja näin painokulut ovat pienemmät. Vuonna 2024 Kotae expo ei tuottanut ollenkaan ohjelmalehteä vaan heillä oli oma sovelluksensa. Valitettavasti sovellus ei ehtinyt tapahtumaan mennessä suoraan sovelluskauppoihin, joten lataaminen oli aikaa vievää. Toteutus oli kyllä onnistunut, sillä työmäärä perinteisen ohjelmalehden taiton versus sovelluksen kehittämisen välillä on suuri. Ohjelmalehdet voidaan myös laittaa maksamaan itse itsensä

myymällä niihin mainoksia, jolloin niistä voidaan tehdä useampi sivuisia. Kuvaesimerkinä (kuva 11) toimii vuoden 2024 Desucon Frostbiten Desunote, ja sen tärkein aukeama, ohjelmakartta koko viikonlopulle.

Perjantai								Lauantai							
klo	Pääsali	Kuusi	Puuseppä	Kokki	Koivu	Pihlaja	Honka	klo	Pääsali	Kuusi	Puuseppä	Kokki	Koivu	Pihlaja	Honka
17.30	Araajat							11.00		Do it for Soken -Äänimaailma ja musiikillisen lierronta Final Fantasy XIV:ssä	Animevuosi 2023 juhlatilaisuus				
18.00		Mobile Suit Gundam: The Witch from Mercury -Tarinakerrota uusien kauden kautta	Mikä on ainoa kapeayhteistyössä animemaisissa viuhkissa?		The Legend of Zelda -keskustelu			11.30							
18.30								12.00							
19.30								12.30							
20.00		Seishun oli ja meni, mitä sitten tekini	Gochuuzen wa ANIMEMUSAVISA desu ka?					13.00		Narutosta elini pitänyt tulla pahis	3D-tulostaminen ja materiaalit		VTuber-keskustelu		
20.30								13.30							
21.00								13.30							
21.30	Kunniavieraat-konsertit: Epic East Meets Northern Beats	Aikamallintus ja vapaa tahto	Katsaus animeteollisuuden nykyhetkeen					14.00		Teema tuonkin takana - Fata/Zero ja ideologia	Nupit kaikkoon Yasuharu Takahashi!				
22.00		Objection! No, that's wrong! comparing Aca Attorney and Danganronpa	Eroottista manga nalle					14.30							
22.30								15.00		Innoikkaita lapsia, piirrettyjä ja muutama oculo valas - Ympäristöystävälliset ja luontosuuhde Studio Colorizon	Isäkin käyttämätön potentiaali				
23.00								15.30							
23.30															
Sunnuntai															
klo	Pääsali	Kuusi	Puuseppä	Kokki	Koivu	Pihlaja	Honka	klo	Pääsali	Kuusi	Puuseppä	Kokki	Koivu	Pihlaja	Honka
10.30		Kalligrafiaa, viuhkoja ja eksoottikkaita japanilaisia suomalaisissa talouksissa	Vocaloid-musiikki					16.00							
11.00								16.30							
11.30								17.00	ECC, Craftmanship sekä Hall Cosplay-kisa	Rikkiniiset tytöt	Katsettui Mimiccia ja Lorelogroocchia -Dungen Meshin reseptit testissä				
12.00	AMY-kiipaisu	Koulupukumuodin tuulet Meiji-kaudelta nykypäivään	Kaikkien kamojen komeat - Kulttuurivaihto Ya Boy Kongmingissä					17.30	Chainaw-Man ja hienovarainen tarinankerronta	Kaikki paitsi mechatitehu on järkevää	Rymyvallo pusee rarrattakoi - Bastard! ja sen animesuosit				
12.30								18.00							
13.00								18.30							
13.30								19.00							
14.00								19.30	Mascot characters - the sootie army love of anime		Arimeria: Second Season Part 1				
14.30								20.00							
15.00		Witch Hat Atelier - äiti olen oikea nalle!	Castlemania: Pelit ja Netflix vertailua					20.00	Nostalgiamatka-keskustelu	"It's all Mikey's fault!" - Tokyo Revengers -keskustelu					
15.30								20.30							
16.00								21.00							
16.30	Pääsali							21.00							
17.00								21.30							
								22.00							
								22.30							
								23.00							

Kuva 11. Desucon Frostbite 2025.

Ohjelmalehtien arkistoinnissa on sama helppoa kuin julisteissa ja lentolehtisissä. Ne on taitettu moderneilla taitto-ohjelmilla, ja tallennettu suoraan PDF-muotoon, joten niiden muuntaminen arkistokuntoon ei ole vaikeaa. Vanhat ohjelmalehdet, joita ei ole PDF-muodossa talletettu, ovat haastavampia. Ne on voitu tehdä tietokoneella, joten tiedostomuoto voi olla vain vanha eikä enää käytössä. Siihen auttaa muuntaminen PDF-muotoon. Analogisessa paperimuodossa olevat ohjelmalehdet voidaan skannata, jolloin niistä saadaan PDF-muotoisia ja niitä voidaan selata helposti. Vaikka ohjelmalehdet ovat nidottuja, ovat ne sen verran taipuvia, että ne voidaan skannata tavallisella skannerilla eikä tarvita erikoisskannereita.

8.2 Artikkelit

Kun kaupungissa tapahtuu jokin tapahtuma, näkyy se kirjoitettuna uutisartikkeleina ja uutisviesteinä tv-uutisissa. Tapahtumista kirjoitetaan kahden tyyppisiä artikkeleita. Jos tapahtuma on ihan uusi ja tekijät ovat tuntemattomia, saatetaan kirjoittaa ennakkojuttu. Tähän tiedot saadaan tapahtuman lähettämstä tiedotteesta tai haastatteluista. Tämä auttaa tapahtuman mainostuksessa. Toinen artikkelityyppi on tapahtumareportaasi, jossa toimittaja on käynyt tapahtumassa paikan päällä

ja kirjoittaa jälkikäteen kokemuksistaan. Tämän kaltaiset jutut yleensä ilmestyvät sunnuntaina, jolloin tapahtumasta vasta kuulleet voivat vielä osallistua tapahtumaan.

Isoimmat tapahtumat näkyvät esimerkiksi MTV3 kevennyksissä tai tapahtumista tehdään pidempi osio, sillä värikkäät cosplay-harrastajat ja muut pukuliijat ovat hyvää kevyttä uutisoitua. (Pietiläinen & Hellgren 29.07.2023).

“Värikkäät nuoret valtasivat tapahtumapaikan” on jo kliseeksi muodostunut otsikkotyyppi, jolla tapahtumista kirjoitetaan. Otsikko on hieman harhaanjohtava, sillä se antaa vaikutelman todella nuorista kävijöistä, jotka villisti vain valloittavat alueen. Nykyään tätä otsikointia ei onneksi näe, ja toimittajat ovat luovempia. Kaikki kävijät eivät ole nuoria, eivät ole aina niin värikkäitä ja mitään ei vallata. (Veirto 14.1.2012.)

Ilmestyytään artikkelit löytyvät uutissivustoilta aikansa, ja lopulta ne löytyvät heidän omista arkistoistaan. Näistä esimerkkinä ovat Ylen uutisarkisto ja elävä arkisto, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti eli KAVI ja muiden lehtien omat arkistot. Vanhemmat sanomalehdet löytyvät Kansallisarkistosta. Suomessa laki kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä velvoittaa erinäisiä tahoja (kuva 12) arkistomaan sisältöjään, joten vanhempia artikkeleja on mahdollista löytää.

- 1) Suomessa valmistettuihin painotuotteisiin ja tallenteisiin, jotka on tarkoitettu levitettäväksi yleisölle;
 - 2) ulkomailla valmistettuihin painotuotteisiin ja tallenteisiin, jotka on tarkoitettu levitettäväksi yleisölle Suomessa tai jotka on Suomessa yleisölle levittämistä varten erikseen muunnettu;
 - 3) Suomessa sijaitsevilla palvelimilla oleviin verkkoaineistoihin sekä muihin verkkoaineistoihin, jotka on tarkoitettu yleisön saataville Suomessa;
 - 4) televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain (744/1998) 7 §:n 1 momentin mukaisen ohjelmistoluvan saaneen tai 7 b §:n mukaisen ilmoituksen tehneen televisio- tai radiotoiminnan harjoittajan taikka Yleisradio Oy:n alkuperäisiin televisio- ja radio-ohjelmistoihin ja niihin sisältyviin ohjelmiin;
 - 5) kotimaisen tuottajan valmistamiin julkisesti esitettäväksi tarkoitettuihin elokuvaan ja niiden mainos- ja muuhun tiedotusaineistoon; sekä
 - 6) ulkomaisen tuottajan valmistamiin julkisesti esitettäväksi tarkoitettuihin elokuvaan ja niiden mainos- ja muuhun tiedotusaineistoon, jos elokuvan ja muun aineiston tallettamisesta on sovittu.
- Tämä laki ei koske tietoverkon välityksellä saatavilla olevia arkistolaisissa (831/1994) tarkoitettuja asiakirjoja, lukuun ottamatta yleisön saataville tarkoitettuja julkaisuja. Tämä laki ei koske myöskään sellaista elokuvaa, johon sovelletaan arkistolakia.

Kuva 12. Laki kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä. 28.12.2007/1433.

8.3 Valokuvat ja videot

Nykyään kaikista tapahtumista on valokuvia tallessa tapahtuman puolesta. Tapahtumat itse suunnittelevat miten haluavat tapahtumaa dokumentoitavan. Valokuvat ovat tärkeässä osassa niin muistojen tallettamisen kannalta kuin tulevan tapahtuman markkinoinninkin. Hyvillä yleiskuvilla luodaan tapahtumasta mielikuva myös tuleville kävijöille. Useimpien conien kuvat päätyvät nähtäväksi conikuvat.fi sivustolle. Conikuvat.fi on harrastajavalokuvaajien yhteisö ja heillä on useassa tapahtumassa oma kuvauspiste. (Conikuvat s.a.).

Coneista saatava valokuvamateriaali koostuu useammasta osasta. Yleiskuvat kattavat suurimman osan kuvamateriaalista. Yleiskuvat ovat kuvia miljööstä, kävijöistä sekä ohjelmista ja ne voivat olla laajoja yleiskuvia (kuva 13). Kuvassa näkyy hyvin tila ja kuinka paljon tilassa on ihmisiä. Kuvat voivat myös olla yksityiskohtaisia ja vain yksittäisestä, mutta tärkeästä asiasta (kuva 14).

Kuvauspiste on tapahtumissa paikka, jossa kävijät voivat käydä ottamassa kuvia asuistaan. Kuvauspisteellä on taustakankaat ja kuvausvalot. Lisäksi kuvaajat osaavat ohjeistaa poseerauksessa ja auttaa asettelemaan pukua. Näin kävijälle jää hyvä muisto tapahtumasta. Lisäksi kuvauspiste on vastuussa tapahtuman cosplay-kisaajien valokuvaamisesta, jos tapahtumassa on cosplay-kilpailu. Lisäksi tapahtumissa kuvataan lavaohjelmaa kuten cosplay-kilpailut, kunniavieraat, avajaiset jne.

Pitkään ainoat yleiskuvat löytyivät Conikuvista ja sitä aiemmin toimineesta Aniki-foorumien kuvagalleriasta. Anikissa vanhin materiaali coneista on vuodelta 2004, lisäksi löytyy myös muita tapahtumia ja tapaamisia, joita on taltioitu. Anikin kuvagalleria on arkistoitu. (Aniki s.a.)

Varhaisempia kuvia on voitu postata erilaisille foorumeille, mutta monet foorumit ovat kadonneet internetistä, joten kuvatkin ovat kadonneet. Itseäni kiinnostaa eniten niiden tapahtumien kuvat, joita ei näy yllä mainituilla sivustoilla. Ensimmäisistä con-tapahtumista on todennäköisesti otettu valokuvia. Vanhemmat tapahtumat, noin vuosina 1980–2000 olleet, olivat vielä filmikamera-aikaa, joten ylimääräisiä kuvien ottoa vältettiin filmin ollessa kallista. Kuvat kehitettiin liikkeessä eikä niitä ladattu nettiin. Pitäisi siis päästä yksityisiin arkistoihin käsiksi ja julkisesti pyytää con-kävijöiltä materiaalia. Tämä olisi iso työ, mutta tärkeää con-tapahtumien historian kannalta. Olisi upeaa saada varhaisista tapahtumista kuvia con-arkistoon. On tärkeää pohtia arkistoinnissa sitä, että halutaanko arkistoida vain conien tuottamat valokuvat vaan halutaanko säilyttää myös kävijöiden itse tuottamaa materiaalia? Sillä nykyään kaikki voivat ottaa kuvia tapahtumasta ja postata ne sosiaaliseen mediaan. Voiko niitä tallettaa, ja jos voi niin miten?



Kuva 13. Desucon-yleiskuva 2024.



Kuva 14. Yksityiskohtaan keskittyvä valokuva 2024.

Tapahtumista on myös videomateriaalia. Osa ohjelmasta on kuvattu tapahtuman toimesta ja ladattu YouTubeen tapahtuman tilille. Näin voi kokea osan tapahtumasta kotisohvalta käsin. Koronan aikana muutamat tapahtumat striimasivat puheohjelman suoraan YouTubeen, kun päätapahtumaa ei voinut rajoitusten takia järjestää. Ohjelmien taltioinnissa YouTubeen riskinä on videoiden mykistämisen käytetyn musiikin tai muun tekijänoikeuteen liittyvän seikan takia. Lisäksi tapahtumat saattavat tuottaa "behind the scenes" materiaalia tai muuta oheisvideota.

Muu videomateriaali on vlogeja ja muita videoraportteja kävijöiden toimesta. Nämä tuovat arvokasta lisäsisältöä tapahtuman luonteesta, ja niiden säilyttäminen olisi todella mielenkiintoista, mutta niissä on sama ongelma kuin kuvamateriaalissa.

Videomateriaalin arkistoinnin vaikeus on sen riippuvuudessa laitteista ja talletusformaateista. Ei ole olemassa ikuisesti säilyvää talletusmuotoa eikä voi luottaa siihen, että nettipalvelut ovat vuosikymmeniä käyttökelpoisia. Jos videomateriaali on vain YouTubeessa tai vastaavalla videosivustolla, mikään ei takaa, että sivusto on pystyssä vielä 10 tai 15 vuoden päästä. Sivustojen olemassaolo on täysin riippuvainen omistajien tahdosta. Lisäksi YouTube on herkkä poistamaan musiikkia videoista tai kokonaan poistamaan ne. Tämän takia on tärkeää, että julkaisija pitää huolta omasta master-kopiostaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö on Säilytys- ja siirtokelpoiset tiedostomuodot -oppaassa kertonut hyväksi videoiden pitkäaikaissäilytysmuodoiksi useamman eri tiedostomuodon, joista esimerkkinä MPEG-4. (Opetushallitus 6.3.2025.).

8.4 Nettisivut

Nykyään kaiken oleellisen tapahtumasta näkee sometilien kautta, mutta nettisivut ovat edelleen oleellinen osa hyvää tapahtumaviestintää. Nettisivuille kootaan kaikki oleellinen tieto mitä kävijä voi tapahtumassa voi tarvita kuten ohjelmataulukot, myyjälistaukset ja kunniavierasesittelyt. Lisäksi sinne voidaan kirjoittaa tapahtuman puolesta tiedotteita ja avata ajatuksia conin päätösten takana. Nettisivut voivat olla myös saavutettavampia kuin sosiaalisen median tilit, jotka ovat hyvin kuva- ja videopainotteisia ja täten vaikeimpia lukea ruudunlukusovelluksilla. Nettisivut ovat myös pysyvämpiä kuin sosiaalisen median tilit. Traconin sivuilta (kuva 15) näkyy kuinka yksinkertaisesti mutta tehokkaasti kävijälle voidaan jakaa tapahtumasta tietoa, ilman että sitä joutuu etsimään some-tiloilta.



Kuva 15. Traconin kotisivut 2025.

Nettisivujen arkistointi on haastava projekti laajan materiaalmääränsä takia. Pienemmille yhteisöille nettisivujen arkistointi vaatii enemmän keinojen pohtimista. Isommilla organisaatioilla, kuten Suomessa Kansalliskirjastolla, on Suomalainen verkkoarkisto –sivusto, joka on vuodessa 2006 kerännyt suomalaisia verkkosisältöjä. Näihin kuuluu some-kanavia kuten YouTube, TikTok, Metan sivut- ja htm- ja html-sivustot. Kokoelma on massiivinen noin 300 teratavullaan. (Kansalliskirjasto s.a.)

Datan keräämisen Kansalliskirjasto toteuttaa Heritrix-hakurobotilla. Heritrix on Internet Archiven avoimeen lähdekoodiin perustuva, laajennettava, arkistolaatuinen hakurobotti. Heritrix on käytössä myös muilla vastaavilla organisaatioilla. (Osborne 24.10.2024.)

Hakurobotti on tietokoneohjelma, jonka tarkoituksena on haravoida nettisivuja ja kerätä niistä dataa. Riippuen hakurobotista käyttöä on Kansalliskirjaston mukaisesta arkistoinnista kaupalliseen tarkoitukseen, jolloin yritys X voi tarkastella yrityksen Y hintoja ja reagoida niihin tehokkaasti. Tunnetuin hakurobotti on Googlen hakurobotti, joka käy läpi kaikkia maailman sivuja.

8.5 Sosiaalinen media

Nykyään kaikilla coneilla on vähintään Instagram käytössään. Vanhemmilla tapahtumilla on mukana Facebook ja X (ent. Twitter), uusimmilla pääfokus voi olla TikTokissa ja Blueskyssä. Oli valittuna mikä tahansa sosiaalisen median palvelu hyvänsä, ainoa varma asia niissä on se, että ei ole mitään takeita niiden pysyvyydestä. Sama asia kuin videopalveluiden kanssa, on täysin omistajien mielihalujen vallassa, kuinka pitkään omaa tiliä on mahdollista käyttää ja miten. Tämä on varsinkin yhdysvaltalaisien some-palvelujen kanssa ongelmana, varsinkin kun vastassa on kiinalaiset some-palvelut.

Näin juuri kävi TikTokin kanssa tammikuussa 2024. Tammikuun 18. päivä TikTok lopetti toimintansa Yhdysvalloissa. Tätä oli edeltänyt useamman vuoden kestänyt tahtojen taistelu Yhdysvaltojen hallinnon ja TikTokin omistavan ByteDancen välillä. Kaikki alkoi vuonna 2020 Trumpin ensimmäisen hallinnon aikana. Trump vetosi valtiolliseen turvallisuuteen ja halusi että yhdysvaltalainen yritys ostaisi TikTokin, jotta yhdysvaltalaisien data pysyisi turvassa. Vuosien aikana yrityskauppoja yritettiin toteuttaa, siinä täysin onnistumatta. Osa osavaltioista kielsi käytön julkishallinnon puhelimissa. Biden allekirjoitti huhtikuussa 2024 päätöksen, jossa TikTok kiellettäisiin. ByteDance haastoi tältä pohjalta Yhdysvallat oikeuteen ja Yhdysvaltain kauppakomissio vastavuoroisesti haastoi ByteDancen. Näin pohjalta TikTok lopetti toimintansa 18.1.2025. Tätä kesti kuitenkin vain muutamman päivän, sillä TikTok palasi toimintaan jo 19.1., ja yhdysvaltalaisien puhelimissa luki kuin TikTok toimii taas, kiitos Trumpin. Tällä hetkellä sovellus on 75 päivän lisäajalla, joten mitä tahansa voi vielä tapahtua. (Habeshian 10.3.2025.)

Miten sosiaalista mediaa voidaan arkistoida? Samalla tavalla kuin nettisivuja, ainakin suuremmat organisaatiot voivat. Yksittäiset henkilöt voivat ladata oman käyttöhistoriansa talteen, tämä tietenkin on sovelluskohtaista. Instagram antaa tallettaa kuvat & videot, kommentit, profiilin tiedot ja viestit. Con-arkiston kannalta arkistointi olisi vaikeaa, ja vaatisi paljon asiantuntijuutta, joten ohjeistaisin että se ei olisi ensimmäinen prioriteetti.

Sosiaalisen median arkistointi auttaa tulevia tutkijoita ymmärtämään miten yhteiskunta on toiminut sosiaalisen median tulon jälkeen. Aiemmin lähteinä ovat voineet toimia kirjeet ihmisten välillä, tapahtuu tämä kommunikaatio pääosin sosiaalisessa mediassa.

8.6 Esineistö

Tapahtumat tuottavat muutakin kuin perinteisesti arkistoitavia aineistoja. Näihin kuuluvat myyntiin tarkoitettut myyntiartikkelit (t-paidat, kangasmerkit, tarrat jne.), fyysiset tapahtumarannekkeet, palkinnot ja muut vastaavat. Lisäksi tapahtumalle voi kertyä lahjoja muilta tahoilta, palkintoja ja kunnianosoituksia sekä muuta tunnearvoa sisältävää esineistöä, joita ei varsinaisesti kuulu arkistoida. Nyrkkisääntönä on, että asiakirja-aineistot arkistoidaan, esineet museoidaan. Kuitenkaan kaikkea ei voi museoihin tallettaa, jos niillä ei ole kulttuurishistoriallista merkitystä. Con-arkistoon toimiva

tapa olisi tallettaa tieto esineistöstä esimerkiksi kuvamuodossa. Esimerkiksi tapahtuman työväelle teetettyä paitaa ei jää ylimääräisiä, eikä niiden tuottaminen vain varastoa varten ole järkevää.

Esineistöä voi kuitenkin tapahtuma säilyttää näin tahtoessaan. Varsinkin pitkään jatkuneilla tapahtumilla on vakituinen varasto olemassa. Nämä esineet ovat sitten mahdollisia vuosijuhlanäyttelyitä varten olemassa. Esimerkiksi Teatterimuseo säilyttää esineistöä tapauskohtaisesti. (Teatterimuseo s.a.)

8.7 Muistot

On arkistoitavaa materiaalia, jota voi arkistoida. On esineistöä, jota säilyttää varastoissa ja esitellä näyttelyissä. Mutta voiko tapahtumista syntyneitä muistoja tallettaa? Kyllä voi. Kokemuksia ja muistoja voidaan tallettaa monellakin keinolla.

Kokemusten tallentamista, muistitietoa, voidaan säilyttää esimerkiksi haastattelemalla tekijöitä ja kävijöitä. Hyvin valituilla kysymyksillä saadaan kattavasti materiaalia. Myös sosiaalisen median postauksia voidaan arkistoida, jolloin voidaan tallettaa palanen sen hetken fiiliksiä. Kokemuksia voidaan kerätä myös anonyymisti nettilomakkeiden kautta. Tämän kaltaista materiaalia voidaan sitten hyödyntää kulttuurihistoriallisissa tutkimuksissa.

Materiaalia voisivat myös tapahtumat hyödyntää tehdessään historiikkeja tai muita vastaavia toimintakertomuksia. Muistojen kerääminen voisi olla Con-arkistossa yhtenä työvaiheena perinteisen arkistoaineiston keräämisen ja esittelyn jälkeen.

8.8 Toteutus

Kun tiedetään mitä coneista voisi arkistoida, on mahdollista pohtia arkiston toteutusta. Kuten jo johdannossa mainitaan, tämä on suunnitelma ja käytännön toteutus on tulevaisuuden ihmisten harteilla.

Kaikki lähtee siitä, että con-tapahtumat ylipäättänsä säilyttävät asioita. Tähän auttaa opas, joka on tämän opinnäytetyön liitteenä. Oppaassa kerrotaan coniteoille mitä tulee säilyttää ja missä muodossa. Lisäksi toiveena olisi, että coniteoissa olisi henkilö, jonka vastuulla olisi materiaalin arkistointi. Työtehtävä on satunnaisempaa, joten se toimisi mainiosti toisen tehtävän lisänä.

On kaksi mahdollista toteutustapaa, miten Con-arkistoon voidaan kerätä materiaalia. Kutsun kahta eri keräystä tapaa manuaaliseksi ja automaattiseksi versioksi.

Manuaalisessa versiossa tapahtuma tuottaa materiaalia (ohjelmalehdet, julisteet jne.) ja säilyttää niitä ohjeistuksen mukaan. Ohjeistuksen conit saisivat tämän opinnäytetyön myötä. Tapahtuman jälkeen sovittu yhteishenkilö toimittaa con-arkiston väelle materiaalit metatietoineen. Arkiston väki tarkistaa tiedot ja lisää ne Con-arkistoon. Tämä versio vaatii työtä conilta, mutta on tarkempi.

Lisäksi tämä toimisi perinteisemmän arkistohallinnan periaatteilla, Con-arkiston toimiessa päätearkiston tavoin.

Automaattisessa versiossa kaiken aineiston voisi kerätä hakuroboteilla sosiaalisesta mediasta ja heidän verkkosivuiltaan ja näin vähenisi mekaaninen työ. Riskinä on vialliset metatiedot, hakurobottien osittainen moraaliongelmia ja raha. Automaattinen versio on käytössä suurissa arkistoprojekteissa, eikä se suoraan ole toteutuksellinen Con-arkistolle. Ainakaan projektia aloittaessa. Toteutuskelpoinen näistä olisi manuaalinen versio ja sitä käytän ohjeistuksessa.

Con-arkistoa järjestävä taho suunnittelee arkiston rakenteen, on vastuussa toimitetusta materiaalista ja toteuttaa netissä toimivan Con-arkiston.

Con-arkiston tulee toimia netissä, sillä tavalla se palvelee parhaiten käyttäjiään. Netissä toimimista varten tarvitaan toimivat nettisivut. Sivusto voisi pohjautua joko Internet Archiven pohjaan, sillä se on helposti lähestyttävä taikka Wikipedia-tyyppisen sivuston, kuten Fancy 3 joka on myös helppokäyttöinen. Suoraan tyhjistä rakentaminen on myös vaihtoehto, mutta tämä olisi paljon työläämpi vaihtoehto.

Sivuston tärkein ominaisuus on hyvä hakutoiminto, joka pohjaa con-tapahtumilta saatujen materiaalien metatietoihin. Toimiva haku on hyvin tärkeässä osassa Con-arkiston toimivuutta. Sivustolta pitää pystyä hakemaan vuosittain, tapahtumittain, kaupungeittain ja aihealueittain. Toimivalla haulalla saisi näkyviin kaikki tietyn vuoden tapahtumat, tietyn kaupungin tapahtumat tai kaikki ohjelmat, jotka ovat koskeneet cosplayta.

Tärkeä tutkittava asia on selvittää kuinka tiedot säilyvät Con-arkistossa. Mihin pilvipalveluun voi luottaa, mikä olisi pitkäikäinen partneri.

Kokisin että Con-arkiston olisi hyvä olla osana Säätyyhteisö B2 ry:n ylläpitämää con²-sivua, joka kokoaa nyt useamman vapaaehtoisvoimin järjestettävän projektin. Sivulla on tällä hetkellä conikuvat.fi, larppikuvat.fi, concon-sivusto, joka on conien tekijöiden konferenssi, coniteknikka ja conidiscord Piirin ohjaussivusto. Nämä kaikki ovat con-harrastajia yhteen sitovia projekteja, joten Con-arkisto sopisi sinne hyvin. (con2 s.a.)

8.9 Haasteet

Con-arkistolla on myös haasteensa. Nämä voidaan jakaa kahteen osaan, ihmisistä suoraan johtuviin ja ihmisistä ei-suoraan johtuviin.

Ensimmäinen haaste on koko projektia toteuttavan ryhmän löytämisessä. Tämä ei ole yhden hengen projekti, joten toimivan tiimin löytäminen on tärkeää. Tiimissä pitää olla monen alan ihmisiä niin projekti on realistista toteuttaa. Tätä voidaan ratkaista kertomalla projektista con-tapahtumissa ja sosiaalisessa mediassa.

Toinen haastava ihmisistä johtuva haaste on muiden tapahtumien mukaan saaminen. Con-arkiston aloittaminen vaatisi muilta tapahtumilta panostusta, mikä voi olla osalla tapahtumista liikaa. Syinä tälle voi olla pienet coniteat, ajan puute tai muuten vain asian kiinnostamattomuus.

Materiaalin saaminen tapahtumilta on johdannainen mukaan saamisessa. Jos tapahtumia ei saa mukaan, on materiaalin saaminen vaikeaa. Jos halutaan varmistaa tietojen paikkansa pitävyys. Lisäksi on arkistoitavia materiaaleja, joita ei saa käsittelyyn ilman conien yhteistyötä. Itse aineiston suhteen voi olla haastavaa varmentaa tietojen paikkansa pitävyys pitkän ajan jälkeen. Tämä koskee varsinkin vanhempia tapahtumia, joiden järjestäjiin ei välttämättä saa enää yhteyttä.

Sitten haasteet, jotka eivät suoraan johdu ihmisistä tai heidän osallistumisestaan. Henkilökohtaisesti haastavin asia on erilaiset tietotekniset haasteet. En ole alan ammattilainen, joten taidokkaiden ihmisten löytäminen on tärkeää. Tärkeää on myös ymmärtää toisiamme tietoteknisissä asioissa, jotta suunnittelemani visio voi toteutua käytännössä.

Viimeisenä haasteena on yleisin haaste, eli raha. Vaikka Con-arkiston voisi toteuttaa intohimoprojektina ja kengännauhahabudjetilla, ei se ole pidemmän päälle kannattavaa ja kestävä. Rahoitusta siis pitäisi hakea ja rahoituksen hakeminen on täysin oma haasteensa.

9 YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli pohtia miten, suomalaista con-historiaa ja -kokemusta voitaisiin taltioida ja arkistoida. Lähtökohtana oli oma historia con-tapahtumien parissa ja kiinnostus säilyttää itselle rakasta harrastusta.

Tutkimuskysymyksissä pohdin mitä aineistoja con-tapahtumien tulisi säilyttää, jotta ne palvelisivat tulevaisuuden con-kävijöitä ja järjestäjiä ja millaiset käytännöt ja rakenteet tukevat con-tapahtumien aineistojen tehokasta ja kestävästä arkistointia.

Con-tapahtumien aineistojen säilyttävyyttä määrittää järjestävä taho. Tapahtumia järjestää eniten yhdistykset, joiden tulisi säilyttää yhdistyksen toiminnasta syntynyt materiaali. Arkistolaki ei tähän velvoita, mutta arkiston hoitaminen noudattaisi hyviä tapoja. Yhdistys toteuttaa tapahtuman, joten tapahtuman materiaali on pysyvästi säilytettävää. Täten tapahtumat säilyttävät tulevia con-kävijöitä palvelevaa materiaalia kuten ohjelmalehtiä ja julisteita.

Apuna con-tapahtumilla aineiston säilyttämisessä toimii tämän opinnäytetyön opas. Kaikki lähtee siitä, että con-tapahtumat ovat tietoisia velvollisuuksistaan säilyttää aineistoja.

Opinnäytetyöprosessin aikana olen oppinut kuinka, mahdollista Con-arkiston toteuttaminen lopulta on. Ideana se ei varsinaisesti ole uusi, sillä on olemassa Internet Archiven kaltaisia suuria netissä toimivia arkistoja ja on olemassa Kansallisarkiston projekteja, joissa suomalaista nettikulttuuria säilytetään. Kuitenkaan juuri con-kulttuuria ei ole aiemmin haluttu tallettaa, vaikka coneilla on vuosikymmenien perinteet ja tapahtumia on vuosittain 20–30. Tapahtumia on ollut pitkään mutta tallettua materiaalia on vähän. Vanhemmista tapahtumista löytyy vähän lähteitä ja tietoa ei ole kootusti missään.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa, jonka voi jakaa kahteen aiheeseen. Kävin aluksi läpi arkistoinnin perusteita siitä kuka arkistoi, miten ja miksi. Seuraavaksi kävin läpi conien historiaa 1800-luvun esitapahtumista nykyisiin suomalaisiin tapahtumiin. Molemmat osuudet syvensivät tietämystäni niin arkistoinnista kuin con-tapahtumien historiasta.

Loppupäätelmänä voin todeta Con-arkiston toteutuskelpoiseksi projektiksi, sillä syytä con-kulttuurin säilyttämiselle on ja tässä vaiheessa se on vielä mahdollista. Jos odottaisi vielä 10 vuotta, se olisi jo paljon haasteellisempaa. Teknisesti projekti ei ole liian haasteellinen, vain aikaa vievä.

Con-arkisto on kuitenkin iso projekti, eikä sitä kannata tehdä yksin. Vaikka olisi taitava koodari, graafikko ja kirjoittaja, työtä on paljon. Siksikin olisi tärkeä saada muodostettua con-arkistokomitea. Ryhmä innokkaita, jotka yhdessä haluaisivat perustaa ja ylläpitää Con-arkistoa. Toivonkin että tämä opinnäytetyö kerää innostuneita ja voimme oikeasti aloittaa projektin.

Jatkotutkimuksena taikka jatkotyöstönä onkin edessä muiden innokkaiden löytäminen ja tarkemman projektisuunnitelman rakentaminen yhdessä rahoituksen hakemisen kanssa.

LÄHTEET

Aniki s.a. Aniki.fi - vanha kuva-arkisto Luettavissa: <https://kuvat.aniki.fi/> Luettu 29.6.2025

Animecon 2009. Animecon VII Conitea. Luettavissa: <http://2009.finncon.org/animecon/Conitea>. Luettu 20.4.2025

Archive-It s.a. About Archive-It Luettavissa <https://archive-it.org/learn-more/> Luettu 2.5.2025

Archive of Our Own s.a. About the OTW Luettavissa <https://archiveofourown.org/about> Luettu 2.5.2025

Arkistolaki 23.9.1994/831 Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940831> Luettu 17.1.2025

Arkisto-osaaja. 2023. AMS ja TOS. Luettavissa: <https://arkisto-osaaja.kansallisarkisto.fi/fi/op-paat/v1/arkistonmuodostussuunnitelma-ja-tiedonohjaussuunni> Luettu 20.4.2025

Barsanti,C. T. 22.10.2024. Comics Sales Soften, but Still Surpass Pre-Pandemic Levels Luettavissa: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/financial-reporting/article/96286-comics-sales-soften-but-still-surpass-pre-pandemic-levels.html> Luettu: 14.2.2025

CL 31.7.2023. Vinkkejä hiilijalanjäljen pienentämiseen verkossa: Näin voit vaikuttaa digitaalisen toiminnan ympäristövaikutuksiin. Luettavissa: <https://www.closetloop.fi/vinkkejä-hiilijalanjaljen-pienentamiseen-verkossa-nain-voit-vaikuttaa-digitaalisen-toiminnan-ymparistovaikutuksiin/>. Luettu: 20.4.2025.

Con2 s.a. Con² – Tapahtumanjärjestäjien yhteistyöverkosto Luettavissa: <https://con2.fi/> Luettu: 1.6.2025

Conikuvat s.a. Conikuvat. Luettavissa <https://conikuvat.fi/> Luettu 29.6.2025

Desucon s.a. Historia. Luettavissa: <https://desucon.fi/kcs/historia/> Luettu 20.4.2025

Engholm, Ahrvid s.a. All About King-Con Helsinki 1982. Luettavissa <https://efanzines.com/Ahrvid/KingConHelsinki1982.pdf> Luettu 2.3.2025

Engren, Jan-Erik 30.03.2023 Arkistonmuodostaja Luettavissa: <https://portti.kansallisarkisto.fi/fi/arkistoalan-sanasto/arkistonmuodostaja> Luettu 17.1.2025

Falanukki 2023. Taidekujavalinnat on tehty. Luettavissa: <https://desucon.fi/frostbite2024/uutiset/2023/11/taidekujavalinnat-on-tehty/> Luettu 21.4.2025

Fancylopedia 3 s.a. Fancylopedia 3 about Luettavissa https://fancylopedia.org/Fancylopedia_3 Luettu 2.5.2025

Fia-wol s.a. THE FIRST MASQUERADE & THE BIRTH OF COSPLAY Luettavissa: <https://www.fia-wol.org.uk/fanstuff/THEN%20Archive/LASFS/masq.htm> Luettu: 25.4.2025.

Finncon 1999. Finnconin ohjelma. Finncon-99. Luettavissa: <http://1999.finncon.org/ohjelma.html> Luettu: 20.4.2025.

Finncon 2024. Finncon 2024 ohjelma. Luettavissa: <https://2024.finncon.org/ohjelma/> Luettu 20.4.2025

Habeshian, Sareen 10.3.2025. TikTok ban timeline: Here's where things stand. Sivusto. Luettavissa: <https://www.axios.com/2025/01/13/tiktok-ban-timeline> Luettu: 21.4.2025.

The Hugo Award s.a. Hugo Awards by Year. Luettavissa <https://www.thehugoawards.org/hugo-history/> Luettu 28.6.2025

Huotilainen, Taimi. 8.7.2024. Yksityisarkisto. Arkistojen portti. Luettavissa <https://portti.kansallisarkisto.fi/fi/arkistoalan-sanasto/yksityisarkisto> Luettu 17.1.2025

Hypecon 2024. Aikaisemmat Hypeconit. Luettavissa: <https://www.hypecon.net/aikaisemmat-hypeconit/> Luettu 20.4.2025

Internet Archive s.a. About the Internet Archive Luettavissa: <https://archive.org/about/> Luettu 2.5.2025

Kanta 23.1.2025. Kanta-palvelujen lyhyt historia. Kanta. Luettavissa <https://www.kanta.fi/kanta-palvelujen-lyhyt-historia> Luettu 20.4.2025

Kansallisarkisto s.a. a. Arkistointi. Luettavissa: <https://kansallisarkisto.fi/arkistointi> Luettu 17.1.2025

Kansallisarkisto s.a. b. Kansallisarkisto lyhyesti Luettavissa: <https://kansallisarkisto.fi/kansallisarkisto-lyhyesti> Luettu 17.1.2025

Kansallisarkisto s.a. c. Koulutus. Luettavissa: <https://kansallisarkisto.fi/koulutus> Luettu 17.1.2025

Kansallisarkisto s.a.d. Tehtävät ja organisaatio. Luettavissa: <https://kansallisarkisto.fi/tehtavat-ja-organisaatio> Luettu 1.6.2025

Kansan arkisto s.a. Esittely. Luettavissa <https://www.kansanarkisto.fi/esittely/> Luettu 17.1.2025

Kansalliskirjasto s.a. Suomalainen verkkoarkisto. Luettavissa: <https://www.kansalliskirjasto.fi/fi/va-paakappalepalvelut/verkkoaineistot/suomalainen-verkkoarkisto> Luettu: 21.4.2025.

Karhula, Hanne-Maria 2015. Vapaaehtoistyön motivointi - Case Kokkocon. Opinnäytetyö. Centria-ammattikorkeakoulu, Liiketalouden koulutusohjelma. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015112718266>. Luettu: 20.4.2025.

Karttunen, Nico 31.07.2023. Seurakuntien arkistot. Arkistojen portti. Luettavissa <https://portti.kansallisarkisto.fi/fi/aineisto-opaat/seurakuntien-arkistot> Luettu 20.4.2025

Kummacon s.a. Luettavissa: <https://kummacon.com/sateenkaareva/> Luettu 2.5.2025

La porte ouverte. 13.11.2016. UN BAL COSTUMÉ CHEZ JULES VERNE. La porte ouverte. Luettavissa: <https://laporteouverte.me/2016/11/13/un-bal-costume-chez-jules-verne/> Luettu: 20.4.2025.

Lehtinen, J. 2011. Animen aika. Japanilaisen animaation historia. Finn lectura Helsinki. Luettu 29.5.2025

Lynch, Rich 24.2.2017 Some Thoughts on Who Was Really #1 Luettavissa <https://file770.com/some-thoughts-on-who-was-really-1/> Luettu 17.1.2025

Matsucon s.a. Matsucon, yleisesti. Luettavissa: <https://matsucon.fi/tapahtuma/> Luettu 2.5.2025

Merrill, Dave 9.6.2013. Star Blazers Chronicles: YamatoCon! Anime conventions and their Yamato roots Our starblazers Luettavissa <https://ourstarblazers.com/vault/317/> Luettu 31.5.2025

Nekocon s.a. Nekohistoria. Luettavissa: <https://nekocon.fi/coni/> Luettu 20.4.2025

Opetushallitus 6.3.2025. Säilytys- ja siirtokelpoiset tiedostomuodot. Opas. s. 16. Luettavissa: <https://digitalpreservation.fi/specifications/fileformats> Luettu: 20.4.2025.

Osborne, A 24.10.2024. Heritrix-GitHub. Sivusto. Luettavissa: <https://github.com/internetarchive/heritrix3/wiki> Luettu: 21.4.2025.

Palmer, Alex 2.1.2024 The Strange Story of the Vril-Ya Bazaar and Fête, the 'World's First Sci-Fi Convention' Luettavissa: <https://www.mentalfloss.com/article/646499/first-sci-fi-convention-vril-ya-bazaar> Luettu 17.1.2025

Pietiläinen, S. & Hellgren, J. 26.7.2023. Messukeskus-mittaan paisunut 30-vuotias Ropecon keräsi kokoon tuhansia roolipelaajia – "Nykyään on hyväksytympää olla rehellisesti nörtti" Luettavissa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/messukeskus-mittaan-paisunut-30-vuotias-ropecon-kerasi-kokoon-tuhansia-roolipelaajia-nykyaan-on-hyvaksytympaa-olla-rehellisesti-nortti/8747118> Luettu 29.6.2025

Pohjola, M. 2013. Mikä on yhdistyksen arkisto ja miksi siitä on syytä huolehtia? Teoksessa Pohjola, M., Hakala, P. & Harvilahti L. Arkistot kuntoon - Arkivhandbok för föreningar; yhdistyksen arkistokäsikirja. s. 15–16. Tieteellisen seurain valtuuskunta. Helsinki.

Rai, Rushabh. 2024. Manga Market Size, Share & Trends Analysis Report By Content Type (Printed, Digital), By Genre (Action and Adventure, Sci-Fi and Fantasy, Sports, Romance and Drama, Others), By Audience (Children and Kids (Aged below 10 years), Teenagers (Aged between 10 to 16 years), Adults (Aged above 16 years)), By Gender (Male, Female), By Distribution Channel (Online, Offline) and By Region(North America, Europe, APAC, Middle East and Africa, LATAM) Forecasts, 2025-2033. Straits research. Tiivistelmä. Luettavissa <https://straitsearch.com/report/manga-market> Luettu 29.5.2025

Ropecon s.a. a. Tämä on Ropecon. Luettavissa: <https://ropecon.fi/ropecon/ropecon-tapahtuma/> Luettu 20.4.2025

Ropecon s.a. b. Ropeconissa jaettavat palkinnot. Luettavissa: <https://ropecon.fi/ropecon/ropeconissa-jaettavat-palkinnot/> Luettu 20.4.2025

Räsänen, Jussi 29.12.2025 Kirjanpitolaki lyhyesti – ainakin nämä asiat yrittäjän pitää tietää. Luettavissa: <https://procountor.fi/blogi/kirjanpitolaki/> Luettu 29.6.2025

Saario, Lassi 24.10.2017 Suur-Suomesta feminismin ja Kekkoseen - scifiä on kirjoitettu Suomessa jo 1800-luvulta saakka <https://nuorivoima.fi/luo/juttu/suur-suomesta-feminismin-ja-kekkoseen-sci-fi-on-kirjoitettu-suomessa-jo-1800-luvulta> Luettu 2.3.2025

Science fiction cons s.a. The First Science-Fiction Convention Luettavissa: <https://sciencefiction-cons.com/first-science-fiction-con> Luettu 2.5.2025

SFE 17.2.2025. Edward Lytton Bulwer. Luettavissa: https://sf-encyclopedia.com/entry/lytton_edward_bulwer Luettu 20.4.2025

The Simpsons Go To The Sci Fi Convention - The Simpsons. Videoklippi. YouTube. Katsottavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=bxCfF1HiVB8> Katsottu: 20.4.2025.

Teatterimuseo s.a. Säilytysohjeita kentälle. Sivusto. Luettavissa: <https://www.teatterimuseo.fi/fi/Sailytysohjeita-kentalle>. Luettu: 21.4.2025.

Terrakoti s.a. TSFS yhdistyksenä. Luettavissa: <https://terrakoti.net/tsfs/tsfs-yhdistyksena/> Luettu 20.4.2025

Tracon 2025. Tracon info 2025. Luettavissa: <https://2025.tracon.fi/tapahtuma/> Luettu 20.4.2025

Tracon 2017 ohjelmakartta. Suomen conien nousu ja tuho. Luettavissa: <https://v2.kompassi.eu/tracon2017/programs/suomen-conien-nousu-ja-tuho> Luettu: 20.4.2025.

Valkama, A. 16.2.2024. Shueishan sarjojen kohtalo. Sangatsu manga. Luettavissa <https://www.sangatsumanga.fi/shueishan-sarjojen-kohtalo/> Luettu 29.5.2025

Veirto, T. 14.1.2012. Japani-harrastajat valtaavat Sibeliustalon Yle. Luettavissa <https://yle.fi/a/3-5058600> Luettu 29.6.2025

Yksityiset keskusarkistot s.a. a. Järjestöjen/yritysten arkistointiohjeet. Luettavissa: <https://www.yksityisetkeskusarkistot.fi/wp-content/uploads/2018/05/arkistointiopas.pdf>. Luettu: 20.4.2025.

Yksityiset keskusarkistot s.a. b. Kysymyksiä ja vastauksia. Luettavissa: <https://www.yksityisetkeskusarkistot.fi/kysymyksiä-ja-vastauksia/> Luettu 17.1.2025

Yleinen tietosuoja-asetus. EU 2016/679. Asetusluonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta. Luettavissa: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj?locale=FI> Luettu 25.4.2025

Kuvalähteet

Desucon Frostbite 2025. Kuvakaappaus. Desucon Frostbite 2025 ohjelmalehti. https://desucon.fi/media/uploads/frostbite2024_netiversio.pdf Haettu: 1.6.2015.

Esimerkki kansiorakenteesta. 16.4.2026. Kuvakaappaus.

La porte ouverte. 13.11.2016. UN BAL COSTUMÉ CHEZ JULES VERNE. La porte ouverte. <https://laporteouverte.me/2016/11/13/un-bal-costume-chez-jules-verne/> Haettu: 20.4.2025.

Gottliffe, myöh.Godfrey, Harold. 3.1.1937. Valokuva. Artikkelissa Futures Past: SF History in Leeds, P.2 The World's First Science Fiction Convention... in Leeds. Sf forward. 6.12.2012. <https://sfforward.blogspot.com/2012/12/futures-past-sf-history-in-leeds-p2.html> Haettu: 1.6.2025.

Goudket, Herbert. 22.10.1936. Valokuva. Raportti Philadelphian tapahtumasta. Phoxphyre 24.11.1983. https://fanac.org/fanzines/References-Fan_Histories/phoxphyre-00.pdf Haettu 1.6.2025.

Ilves, Lila. 2024 Matsuconin mainos. Matsuconin drive-kansio. Haettu 26.6.2025

King-Con mainos. Kuvakaappaus. Engholm, A. s.a. All About King-Con Helsinki 1982. Raportista <https://efanzines.com/Ahrvid/KingConHelsinki1982.pdf> Haettu 2.3.2025

Laki kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä. 28.12.2007/1433. Finlex. Kuvakaappaus. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2007/1433> Haettu 1.6.2015.

nizku. 2024. Valokuva. Desucon Frostbite 2024 yleiskuvat. Conikuvat.fi <https://conikuvat.fi/desucon-frostbite-2024/yleiskuvat/nizku/dscf2083>.

Suomen conit 2020–2025. Kuvakaappaus taulukosta. 16.4.2026

Suominen, Jenni. 2024. Valokuva. Desucon Frostbite 2024 yleiskuvat. Conikuvat.fi <https://conikuvat.fi/desucon-frostbite-2024/yleiskuvat/jenni-suominen/dsc09102>

World Science Fiction Convention 2-4.7.1939. Mainos. Artikkelissa Nycon. Fancyclopedia 3. <https://fancyclopedia.org/index.php?title=Nycon> Haettu: 1.6.2025.

YamatoCon 13.8.1983. Mainoslehtinen. <https://ourstarblazers.com/vault/317/> Haettu 29.6.2025

Tracon 2025. Kuvakaappaus. Tracon info. <https://2025.tracon.fi/tapahtuma/>

LIITE 1

Opas

Tämä opas on tarkoitettu Suomessa con-tapahtumia järjestäville tahoille oppaaksi arkistointiin, jotta tekemänne työnne ei katoaisi ja muistot säilyisivät kirkkaina jälkipolville. Oppaan tarkoitus on auttaa con-tapahtumia säilyttämään omia aineistojaan sekä auttaa tulevia sukupolvia. Opas on kuitenkin vain kevyt johdatus arkistointiin, joten ainoana tietona tämä ei riitä. Oppaan tarkoitus on antaa yksinkertaiset ohjeet materiaalin säilyttämistä varten. Oppaan lopussa on lisätietoa antavat lähteet.

Perusteet

Suomessa on olemassa arkistolaki, joka sitoo julkisia arkistonmuodostajia. Näitä on mm. valtion virastot, kunnat jne. Arkistolaki ei sido kuitenkaan yhdistyksiä pitämään arkistoa, **on kuitenkin** hyvien hallintotapojen mukaista pitää huolta aineistosta. Lisäksi yhdistysten arkistot ovat tärkeitä eri alojen tutkimuksen kannalta.

Arkistoinnin vaiheet ovat lyhyesti seuraavat:

Mietitään mitä asiakirjoja syntyy ja kenen vastuulla niiden hallinnointi on.

- Onko materiaali tekstiaineistoa, valokuvia, videota? Kuka vastaa niiden säilymisestä? Tätä asiaa voidaan miettiä myös siinä vaiheessa, kun yhdistyksen toimintaa ollaan vasta aloittamassa.

Valitaan ohjeisto, jota noudatetaan. Ohjeisto voi olla yksinkertaistettu arkistointiohje tai pohjautua virastojen käyttämiin.

- Yhdistys voi itse päättää miten järjestää arkiston. Yksinkertaisesti kronologisesti, aihealueittain jne.
- Suunnitellaan arkistoluettelo, jossa lukee mitä aineistoa on missäkin kansiossa.

Määritellään asiakirjojen säilytysajat ja säilytysarvot

- Mitkä materiaalit ovat pysyvästi säilytettäviä, mille annetaan säilytysaika
Määritteleekö laki asiakirjan säilytysaika?

Määritellään seulontaperiaatteet

- Mikä materiaali voidaan hävittää digitoinnin jälkeen?

Materiaalin mahdollinen digitointi

- Ennen digitointia tulee tutustua digitoinnin perusteisiin
- Kirjataan metatiedot digitaaliseen materiaaliin

Onko olemassa sopivaa päätearkistoa mihin asiakirjat voidaan toimittaa, jos toiminta loppuu?

- Tähän tarpeeseen Con-arkisto tulisi loppukädessä vastaamaan.

Yhdistyksen arkisto

Yhdistystoimijat-sivusto on listannut aineiston mitä yhdistysten tulisi arkistoida. Heidän tekstinsä on hyvin ehdotonta, mutta yhdistyksiä tosiaan ei sido arkistolaki, joten nämäkin ovat suosituksia.

“Kaikki yhdistyksen toimintaan liittyvä ja itse tuotetut aineistot arkistoidaan pysyvästi ja näihin kuuluvat:

- pöytäkirjat
- kirjeenvaihto
- toimintakertomukset ja -suunnitelmat
- puheet, esitelmät, artikkelit
- lentolehdet, esitteet, tiedotteet
- selostusaineistot
- kampanja-aineistot
- juhla-aineistot ym.
- valokuvat, videot, äänitteet

Nämä aineistot voidaan jakaa con-tapahtumia tuottavan yhdistyksen aineistoihin ja yhdistyksen aineistoihin. Selostusaineistot, kampanja-aineistot ja juhla-aineistot ovat harvinaisempia.

Yhdistys

- pöytäkirjat
- kirjeenvaihto
- toimintakertomukset ja –suunnitelmat

Yhdistyksellä on myös kirjanpitolain velvoittamana arkistoitava tositteita ainakin 6 vuotta sekä tilinpäätöstä, kirjauksia, tililuetteloa sekä luetteloa kirjanpidoista ja aineistoista 10 vuotta

Yhdistyksen kirjanpitoa tekevän henkilön kuuluu olla näistä tietoinen ja kirjanpidon arkistointi on hänen vastuullaan.

Con-tapahtumat

- puheet, esitelmät, artikkelit (tapahtumista tehdyt artikkelit)
- lentolehdet, esitteet, tiedotteet (flyerit, julisteet, ohjelmalehdet)
- valokuvat, videot, äänitteet (con-luentojen videotallenteet, coneissa otetut kuvat)

Painettu materiaali

Julisteet, ohjelmalehdet ja muut vastaavat paperiset aineistot ovat helpointen arkistoitavia. Uusin aineisto on jo valmiiksi digitaalisessa muodossa, joten sen kohdalla on vain tarpeen tarkistaa tiedostomuoto ja tarpeelliset metatiedot. Esimerkiksi PDF/A on arkistokelpoinen PDF-tiedosto, ja tarkoitettu pitkäaikaiseen säilyttämiseen. Sen etuna on, että se pystyy pitämään valitut fontit, kuvat jne. materiaalin sulautettuna tiedostoon ja estää sellaisten toimintojen käytön, joita ei voi arkistoida. Näin tiedosto pysyy katselukelpoisena pitkään.

EHDOTUS

Kansallisarkistolla on yleisesti tarkemmat ja yleisemmät ohjeet materiaalin digitointiin, mutta Con-arkistolle sekä tapahtumille, PDF/A on riittävän varma keino. Tallentaahan

opinnäytteetkin tässä muodossa. PDF/A varmistaa esimerkiksi, että erikoisimmat fontitkin säilyvät sen näköisinä kuin ne halutaan.

Metatiedoilla tarkoitetaan tietoa tiedosta. Con-tapahtumien kohdalla näitä tietoja ovat tapahtuman nimi, tapahtumapaikka, paikkakunta, vuosi jne.

Jos aineisto on analogista ja niitä ei ole vielä digitoitu, on tärkeä säilyttää ne hyvin. Yksityisillä keskusarkistoilla on hyvä opas säilytykseen, ja tämä onkin lähteissä, mutta yksinkertaisesti:

Paperiset aineistot on parasta säilyttää arkistointiin tarkoitetuissa, happovapaissa kansioissa ja tilassa, jossa on tasainen kosteus ja lämpö. Paperien välistä tulee poistaa niitit ja muovikansiot, sillä ne ajan saatossa pilaavat paperin.

VHS, mikrofilmit ja muu vastaava materiaali kannattaa myös suojata kosteudelta ja lämmöltä. Näiden aineistojen kohdalla ongelma ei ole suorastaan formaatissa, vaan siinä että laitteita, joilla näitä voidaan toistaa ei ole paljon, joten niiden käyttökelpoisuus on huono. Näitä harvemmin on conyhdistyksillä, joten analoginen materiaali on pääosin paperia.

Kansallisarkistolla on tarkemmat ja ajanmukaiset ohjeet digitointiin. Ne on kirjoitettu isompien organisaatioiden käyttöön, joten yksinkertaistan ohjetta. Kannattaa aina konsultoida Kansallisarkistoa, jos haluaa lisää tietoa.

- Yksinkertaisesti aineisto skannataan skannerilla, mikä pystyy laadukkaaseen skannaukseen.
- Valitaan sopiva tiedostomuoto pidempiaikaiseen säilytykseen
- Talletetaan metatiedot, joita ovat esim. tapahtuman nimi, paikkakunta, tapahtumapaikka jne. Tietoja, jotka kertovat skannatusta tiedostosta asioita ennen sen avaamista.
- Talletetaan tiedosto tietokoneelle, ulkoiselle kovalevylle tai pilvipalveluun. Mielellään niin että tehdään samalla varmuuskopio. Mikään ei ole ikuisesti säilyvää tekniikan kehittyessä, joten on tärkeää olla ajan tasalla.
- Ylläpidetään selkeää järjestystä myös digitaalisessa arkistossa.

Digitointiohjetta voi soveltaa hyvin pitkälti kaikkeen paperiseen aineistoon.

Tapahtumista kirjoitettuja artikkeleita ei välttämättä tarvitse itse digitoida sillä ne löytyvät lehtien omista arkistoista taikka Kansalliskirjastosta. Jos tapahtuma on kuitenkin tallettanut paperimuodossa olevia artikkeleita, kannattaa ne digitoida säilymisen takia.

Valokuvat ja videot

Tapahtumista otetaan paljon valokuvia ja ne ovat lähtökohtaisesti digimuodossa. Valokuville on useampi säilytykseen sopiva tiedostomuoto, joten niistä on tarkemmin tietoa säilytys- ja siirtokelpoiset tiedostomuodot –oppaassa, jonka löytää lähteistä.

Sama koskee videoita, joita tapahtumat julkaisevat YouTubessa. On viisasta olettaa, että videot eivät säily ikuisesti sivustoilla, joten on hyvä säilöä omat kopiot hyvin.

Nettisivut ja some

Tapahtumat ylläpitävät nettisivuja ja sometilejä erinäisissä palveluissa. Niissä on suuri määrä tietoa tapahtumasta, jota ei välttämättä ole muulla. Toisin kuin paperisten aineistojen kanssa, nettisivujen ja somen arkistointi on vaikeaa. Materiaalia on paljon ja keinot arkistointiin vaativat rahaa. Some-tilien tiedot voi useimmiten tallentaa itselleen, joten myös tapahtumat voivat näin tehdä. Materiaali on kuitenkin hankalasti käsiteltävää.

Tässä oppaassa en keskity näiden aineistojen arkistointiin. Kansalliskirjaston Suomalainen verkkoarkisto –sivustoon voi tutustua, jos on kiinnostunut miten nettisivuja ja some-tiliä on talletettu.

Tärkeintä arkistoinnissa on tarkkuus, tiedonläpinäkyvyys ja paikkansa pitävyys.

Lisätietoa:

Säilytys- ja siirtokelpoiset tiedostomuodot <https://digitalpreservation.fi/specifications/fileformats>

Mitä asiakirjoja järjestömme tulisi säilyttää ja miten pitkään <https://www.soste.fi/kuukauden-kysymys-mita-asiakirjoja-jarjestomme-tulisi-sailyttaa-ja-miten-pitkaan/>

Yksityiset keskusarkistot, arkistointiopas <https://www.yksityisetkeskusarkistot.fi/wp-content/uploads/2018/05/arkistointiopas.pdf>

Kansallisarkiston digitointimääritykset: <https://kansallisarkisto.fi/kansallisarkiston-digitointimaaritykset>

ARKISTONLAIN VELVOITTAMAT ARKISTONMUODOSTAJAT LIITE 2

1) valtion virastoja, laitoksia, tuomioistuimia ja muita lainkäyttöelimiä sekä muita valtion viranomaisia;

2) kunnallisia viranomaisia ja toimielimiä sekä hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän viranomaisia ja toimielimiä;

[\(29.6.2021/658\)](#)

3) Suomen Pankkia, Kansaneläkelaitosta, muita itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia ja yliopistolaissa [\(558/2009\)](#) tarkoitettuja säätiöyliopistoja.

[\(24.7.2009/561\)](#)

4) valtion, hyvinvointialueen ja kunnan liikelaitoksia;

[\(29.6.2021/658\)](#)

5) ortodoksista kirkkokuntaa ja sen seurakuntia; sekä

6) muita yhteisöjä, toimielimiä ja henkilöitä niiden suorittaessa julkista tehtävää lain tai asetuksen taikka lain tai asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen perusteella siltä osin kuin niille tämän tehtävän johdosta kertyy viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa [\(621/1999\)](#) tarkoitettuja asiakirjoja.

[\(21.5.1999/689\)](#)

Eduskuntaan, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan, valtiontalouden tarkastusvirastoon ja kansainvälisten suhteiden ja Euroopan unionin asioiden tutkimuslaitokseen sovelletaan kuitenkin vain 6 ja 7 §:ää sekä 8 §:n 1 ja 2 momenttia. [\(23.11.2007/1067\)](#)

Tasavallan presidentin arkistoista säädetään erikseen.

Valtioneuvosto ja ministeriöt ovat yksi arkistonmuodostaja. [\(19.12.2014/1138\)](#)